

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

У НІ ВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XII

ЛЮТИЙ — 1961 — FEBRUARY

Ч. 133

У ЦЮМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Фомін Є. — Київ, поезія	1
Коломієць Т. — В краплинах сонця, поезія	1
Дорошко П. — Донці, поезія	1
Шевчук В. — Біле платтячко у горошок, поезія	1
Воронько П. — Три поезії	1
Гончар О. — Дніпровський вітер	2
Сварог В. — Хвильовий англійською мовою	4
Шарлемань М. В. — Кидай сани, бути віз	7
Розгін І. — А. А. Журавель	9
Одарченко П. — Прийменник "за" в українській мові	13
Стеблець В. — Книжка про великого садівника	15
Срібллянський М. — В українському болоті	16
Волиняк П. — Нам'янник Т. Г. Шевченкові у Вашингтоні нервує окупантів	17
Волиняк П. — Про одну доповідь і ще про дещо	18
Дем'яненко С. — Українці і Нова Партия	28
Стеблець В. — Нове число "Українського збірника"	30

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:
Київ. Нам'янник Тарасові Шевченкові.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Бондаренко А., Лондон, Англія	5
Грушецький Д., Чікаго, США	2
Супрун Раїса, Вінніпег, Канада	2
Кошиль Тетяна, Вінніпег, Канада	2
Корсюшина Віра, Торонто, Канада	1
Журко Ганна, Діксон, США	1
К. А., Вінніпег, Канада	1
Корсун Ф., Філадельфія, США	1
Білощерківський А., Лашін, Канада	1

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00

США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 amer.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Буштрук П., Торонто, Канада

Мойсяк В., Торонто, Канада .....

Волан Яків, Монреаль, Канада .....

Яременко А., Чікаго, США .....

Білошицький Д., Торонто, Канада .....

Мельниченко А., Джермантовн, США .....

Єрмоленко Валентина, Міннеаполіс, США .....

Мелащенко П., Торонто, Канада .....

Надол Зіна, Торонто, Канада .....

Горгота Ада, Торонто, Канада .....

Іскрижицька Е., Маямі, США .....

Кульчицький П., Сідней, Австралія .....

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Білошицький Д., Торонто, Канада	4.25
Супрун Раїса, Вінніпег, Канада	3.00
Доброліж Вадим, Едмонтон, Канада	2.50
Гірняк Олімпія, Нью-Йорк, США	2.19
Гуртовенко Й., Торонто, Канада	2.00
Шумило Віра, Ванкувер, Канада	2.00
Казанівський В., Вінніпег, Канада	1.80
Гаврюшенко С., Ньюарк, США	1.75
Боб'як Роман, Пассейк, США	1.60
Гавінчук Микола, Смоки Лейк, Канада	1.50
Вишнівський Ілля, Форт Вілліям, Канада	1.50
Сорока Євгенія, Саскатун, Канада	1.50
Боровський Євген, Оттава, Канада	1.50
Кривуша В., Торонто, Канада	1.50
Свириденко П., Форт Вілліям, Канада	1.50
Дрегер А., Прінц Джордж, Канада	1.50
Гончарук В., Кітченер, Канада	1.50
Новоханський Яків, Чікаго, США	1.50
Радкевич Оксана, Торонто, Канада	1.50
М. Л-а, Торонто, Канада	1.50
М. І., Торонто, Канада	1.50
Журко Ганна, Діксон, США	1.50
Єрмоленко В., Міннеаполіс, США	1.20
Ростун В., Чікаго, США	1.00
Грушецький Д., Чікаго, США	1.00
Баранник А., Велселей, США	1.00
Шерстюк В., Чікаго, США	1.00
Сіренко П., Лашін, Канада	1.00
Кошман Василь, Ютика, США	1.00
Лагодюк В., Чікаго, США	1.00
Кривуцький В., Детройт, США	1.00
Рудецький Б., Чікаго, США	1.00
Миколаєнко А., Міннеаполіс, США	1.00
Шнурко Г., Садбури, Канада	1.00
Найда Михайло, Лейквуд, США	1.00
Берегулька А., Бостон, СЦА	1.00
Орел А., Перт Амбой, США	1.00
Маленко Т., Лондон, Канада	1.00
Іскрижицька Е., Маямі, США	0.50
К-ж В., Торонто, Канада	0.50
Шанда П., Торонто, Канада	0.50
Яковицька В., Торонто, Канада	0.50
Романик Д., Торонто, Канада	0.50
Ніговський І., Банкстовн, Австралія	10 шіл.

Сердечно дякуємо всім за допомогу.

Редакція

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada

Із сучасної поезії в Україні

Є. ФОМІН

К И І В

Ти, любий городе, привидівся мені
В тяжкий печальний час недавньої розлуки,
В далекій і такій привітній стороні.
І бачу ясно я: знялись дзьобаті крукі
Над лоном осяйним, зруйнованим твоїм.
І серце сповнене терпким вином розпуки.
Ще скрізь горять вогні і в'ється чорний дим,
Та не горить в огні краса твоя нетлінна;
Я бачу знов тебе прекрасно молодим,
В блакиті зводяться оновлені твої вершини.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

В КРАПЛИНАХ СОНЦЯ

Шумує ліс. І неба голубінь
Тече, як сік, по стовбурах шершавих.
Краплини сонця падають у тінь,
Краплини сонця мерехтять у травах.
Шумує кров, як води у струмках,
Коли розтане буйна сніговиця.
Краплини сонця в тебе на вустах,
Краплини сонця мерехтять в зіницях.
Шумує повінь у сплетінні віт,
Аж до верхів'я бризками злітає.
В краплинах сонця весь широкий світ
Виспіве, сміється, розквітає.

Петро ДОРОШКО

Д О Н Ъ Ц І

Розвиднівся твій день, а мій повечорів.
Ти все щебечеш, пташенко чубата,
Стрибаєш, а мені вже труднувато.
Хоч і живить мене твій щебет-спів.
Та дальній шлях мене ще не стомив,
До діла жадібний, труджуясь завзято,
Щоб ти, як виростеш, могла сказати:
Мій батько дещо за життя зробив!
Тож знай: для тебе я трудився й жив,
Щоб ти взяла найкращі із скарбів
Не як дарунок чи винагороду,
А як своє життєве завдання,
Щоб для майбутнього трудитись дня.
Ти — будучність моя й моого народу.

Василь ШЕВЧУК

БІЛЕ ПЛАТЯЧКО У ГОРОШОК

Чи зима підійма порошу,
Чи зелений шумить розмай,
Біле платячко у горошок
Ти, голубонько, не змай.
Не ходи в нім, як сніг чи злива,
Не вдягай у погожі дні.
Ти у ньому була красива,
Мов берізонька навесні.

Навесні, як в яснім зеніті
Жайвір нитку із пісні в'є...
Не було ще такого в світі,
Як кохання мое й твоє.

Чи зима підійма порошу,
Чи зелений шумить розмай,
Біле платячко у горошок
Ти, голубонько, не змай.

І лише, як почнуть казати,
Що старіють мої пісні,
Одягни його, щоб була ти
Мов беріzonька навесні.

Платон ВОРОНЬКО

КОЛІСКОВА

На колиску бильця
З явора тесались,
Щоб, немов на крильцях,
Доня колисалась.
На тонкі вервечки
Конопельки пряла.
Спи, мое серденько,
Поки діла мало.
Виростеш, сама ти
І вервечки й бильця
Будеш лаштувати, —
Довго не поспішай.
А заснеш, розбудить
Чи синок, чи доня.
Хай щасливе буде
І твоє безсоння.

**

Перепілка бігла по стерні,
Воїн мчався полем на коні,
І копитом — прямо на крило.
Заскрипіло ременем сідло.
Взяв солдат поранене пташа:
Не черства була в нього душа.
Та в цю мить догнали вороги,
Задзвініли гони навколо.
Він усіх п'ятьох перерубав,
Але й сам посічений упав.
До грудей тулилося пташа,
Мов квиліо:
“Ой, яка душа!”

**

Люлька була в них на двох одна,
Й торба з харчами — на двох.
Дівчина стрілась — краса неземна.
Кров запалала в обох.
Дружбу затъмарила ревнощів злість.
Кожен не курить, не їсть.
Хлопці сказали:
“Навіщо вона.
Хай їй, хороший, — грець!”
Все ж не проходила хвиля мутна.
Люлька і торба у них одна,
Та двоє юнацьких сердець,

Дніпровський вітер

(Закінчення з попереднього числа)

— Громадяни! — на дверях знов зарябила африканська піжама з накинутим поверх неї макінтошем. Лисина світиться радістю, на устах усміхнинувато-солодкий. — Пробачте, будь ласка, що даремно потурбував вас: — Знайшовся бумажник!

— Де вон був? — сердито спитав професор.

— В катіт й був, за канапу засунувсь... Уклінно прошу пробачення... Тепер можна й закусити, — щасливець шукав поглядом, де б сісти.

Місце йому знайшлося за круглим столом посеред залі, де неквапливо й статечно обідали жінки, що правлять до себе в степові райони картоплю. Бряклощокий одразу загомонів до них. Дізnavшись від жінок, що колгоспи іхні розташовані на самому березі Кахівського моря, супутник тут же по-компанійському призвався, що він, виходить, майже родич їм, бо він один із тих, хто свого часу якраз проектував це новостворене степове море. Однак, замість того, щоб виявити радість, жінки чомусь понасуплювались.

— На трясиці нам такий родич, — нарешті сказала одна з них, ставна, бойовіша за інших, — стільки плавень, землі золотої віддали під затоплення, а картопля де? То самі нею всіх годували, а тепер собі ось аж з-під Києва веземо...

— Плавні нам по відру картоплі з куща давали, — деликатнішим тоном пояснила друга, сухорлява, старенька, — гарбузи такі родило, що руками не обіймеш... І сіна, і палива, всього було...

— А тепер, замість плавень болото зробили, — знов підхопила бойова, сердита, — влітку вода цвіте, хвиля береги обвалиє, води набрати не підступиш! Біля моря, а без води живемо! Водогін для села та для ферм обіцяли, та й досі обіцяють.

— Ну, це я не винен, — підудав настроем співбесідник.

— А хто ж винен? обурилась тітка. — Сами ж плянували, та й знову, кажуть, плянуєте. Тепер он збираються дамби зводити, щоб Кінські плавні назад з-під води відвойовувати, а тоді що думали? Ніж отак цілі краї затоплювати, ви з людьми порадьтесь, з колгоспами та з райкомами... Може десять ваших гесів не дадуть того, що дає земля, яку ви затоплюєте...

— Так його, так, критикуйте, — проходячиколо їхнього столу, підбадьорив тітку дніпродзеркальний пенсіонер.

Торпедник та олімпійці, розрахувавшись, теж рушіли до виходу.

— А все ж, громадянине, — на мить затримався біля власника віднайденого гамана торпедник, — дозвольте по секрету вам сказати, що ви — розрява!

— Дякую за комплімент.

— Їхте на здоров'я.

І, чимно козирнувши до своєї стриженої голови, торпедник твердим кроком вийшов за олімпійцями.

На їхне запрошення йти грati в пінг-понг він відповів відмовою і, чимось ніби занепокоєний, спохмурнілій, пішов на корму палити одну за однouю міцнішу свої сигарети.

Дніпро широко й вільно плив в далеч, холодно-світлий, сріблясто-маслиновий, увесь, бо й небо таке. Береги то наближаються, то відходять за обрій. Простір, вода, зрідка птахи пролетить. Проти сонця, із затишного боку палуби, ще тепло, а з тінєвої, північної сторони, так і ріже вітер.

Жадібно палячи сигарети, торпедник блукав по палубі, безцеремонно зазирав у вікна кают та службових приміщень, і якби спітали, кого шукає, так і сказав би:

— Вашу оту... Любку!

А вона тим часом сиділа в кімнаті відпочинку в носовій частині судна, і писала комусь листа. Тут її ніхто не заважав, була тут сама. Напише кілька слів і переведе погляд на вікно, за яким відкривається Дніпро все новими краєвидами, з вишками маяків та вітряками на далеких горбах.

Це нове Кременчуцьке море.

Нахилившись, Любка знову щось задумливо писше. Якби торпедник, що ходить та заглядає всюди, міг зазирнути і в це її писання, прочитав би там таке:

“Мілій мій, дорогий!

Капітан занедужав, і я цілу ніч стояла на вахті, і цілу ніч думала про тебе. Коли стою на вахті, я й крізь темряву ночі бачу тебе десь там, попереду, за сигнальними вогнями. На причалах, як вийду, все шукаю тебе очима, хоч знаю, — тебе тут нема, ти далеко. Якби нашому суднові та швидкість ракети! Швидкість таку, щоб долетіти до тебе в одну мить! Мої пасажири нерідко нарікають тепер, що ходимо повільно, ледь чалапаємо, мовляв... Люди шукають інших швидкостей у наш час. Ось тільки не знаю, чи й щастя в цьому все... Сьогодні вранці стою на мостику, а наді мною зненацька з снарядним гулом та свистом так і прошугнув реактивний через Дніпро. Аж очі заплюшила. Розпліщаю, а в повітрі — тихо, беззвучно чайка пливе. Там сила й напруга снарядна, а ця так тихо пливє, вільно, красиво...”

Подивилась у вікно, погризла зубенятами олівчик і знову писала:

“Кременчуцьким морем ідемо. Чим далі на простір, тим крилатіший вітер. Вночі, коли стоїш на вахті, він шарпає тебе, мов живий, всякі думки навіває... Це ж такий вітер гнав дим пожеж тут під час війни, коли я була зовсім маленькою й тікала з мамою на переправу. Досі бачу той чорний вітер страшний... А так хочеться, щоб він був завжди чистим та свіжим, щоб ніколи не гнав смертоносних хмар на людей. Є в мене зараз тут один пасажир шалапутний, розповідає, що велетенські кораблі військові вже ріжуть на металолом, і мені радісно чути його слова. Але ти не ревнуй...”

Хтось на цьому засгувив її світло знадвору. Звела очі — за вікном, затуливши собою мало не пів Дніпра, стойть розчертоній торпедник і широко всміхається.

Вона теж усміхається йому.

А ще за хвилину вона вже побачила його в дверях, — розхристаний, розігнався через кімнату просто до неї.

Вона збентежено підвела.

— Чого тобі?

— Дай мені якенебудь завдання!

— В Дніпро може кинешся?

— Кинусь. Хоч із щогли!

— Холодно вже... Та ѿ й нашо?

— Щоб довести. Переконати тебе. Щоб ти знала... Ні, це не жарти!!

Вона подивилась на нього поглядом довгим, твердим, як дивилась, мабуть, уночі на бакени, на сигнальні вогні по Дніпру. Потім мовчки забравши із столика книжку і недописаного свого листа, пішла, майже вискочила за двері.

Торпедник, однаке, від неї не відставав. Вона на палубу, він на палубу теж. Стала підійматись на мостик — він і собі за нею на східці.

Дівчина обернулась сердита:

— Ти куди? Не бачиш напису: "Стороннім заборонено"?

— Я не сторонній.

— Ні, сторонній, сторонній якраз!

Це було сказано так, що він не зважився далі за нею йти. Вернувшись, постояв прихюплений. Зайніта. Є в неї! Є, але хто? Де він? Який?

До самого вечора торпедник сидів у буфеті, окутаний хмарою сигаретного диму, і вже не вітійствуває на всі бокл, уже не летіли з його уст оті чудесні вузли, милі та мусони, якими він недавно ще приголомшував слухачів.

Вночі на ГЕСі вивантажували картоплю. Набігли бригадою вантажники, на головах брезентові капюшони, що спадають аж на плечі, одяг абилякій, взуття теж. Більшість з бригади немолоді вже, вузуваті, низькорослі, деякі ніби аж миршаві, але як вони взялись до роботи! Як у них закипіло!

Пасажири, зібравшись біля трапа, стежили за ними, мов за якимсь чародіями. Робилося все дружно, вправно, весело, від душі, важезні лантухи та чували так і мелькають, так і летять, ніби вони наповнені пухом, а не пудами картоплі... Одні вантажники з трьома низкою на трап, що аж пружинить під ними, і далі з лантухами на пристань, а інші, звільнившись, уже їм назустріч бігцем, робочим строем — "Де ще тут? Давай! Мершій! Роэступись!"

— Оце робота. Аж гарно дивитись! — в захваті сказала Любка, і хоч навряд чи вона зверталась до торпедника, але він одразу зник, десь провалився в трюмі.

Невдовзі він уже з'явився звідти в ряду вантажників з тугим чувалом на плечах.

— О, гляньте, ось і наш пристройсь, — засміялася котрийсь із пасажирів, впізнавши торпедника, а цей, ступивши на трап, ніс свою ношу повз Любку просто віртуозно: величезний, струбульчастий картопляний чувал сам лежить йому на плечах, руками

хлопець його зовсім не підтримує, руки вільні, ще й сигарету затиснув у веселих зубах...

Коли вже відчалювали, торпедник повернувся на пароплав з трофеєм, з рябим кавуном неймовірних розмірів. Підніс його Любі:

— На візьми!

— Увесь? — всміхнулася вона. — Всього не візьму.

— Бери! — підохотив боцман. — У ньому півпуда сонця херсонського.

— Всього не візьму, — повторила вона. — Хіба половину.

Хлопець тут же з розмаху трахнув кавунищем об перило, і коли кавун розкрився, повен жару червоного, повен сонця степового, хлопець подав більшу половину її:

— З душою бери!

Вночі у підводній частині пароплава сталася якась незлагода, лопати зламалася чи що, і довелось довго стояти серед води, ремонтуватись у темряві.

Любу пасажири бачили тепер то тут, то там за клопотаною, стурбованою, проте, коли торпедник, заглядаючи до машинного відділу, спробував був дати якусь непрохану пораду, вона так відрізала йому, що він уже більше не радив.

У Дніпродзержинську знову скинули частину картоплі, трюми спорожніли, пароплав полегшив, і пішов тепер ніби аж швидше і веселіше вниз, назустріч розгонистим степовим вітрам.

Зосталися позаду могутні дими Запоріжжя.

Поступово мінявся контингент пасажирів. У порту Леніна зійшли на берег олімпійці, що, як виявилось, були тільки майбутніми олімпійцями (так сказали вони жартома про себе), а зараз були просто інженерами запорізьких заводів, що справді поверталися з якихось спортивних змагань. Ще раніше за них зійшов пенсіонер з бекасиним дробом у потилиці, і загадково усмішивши китаець з фотоапаратом, і професор з дружиною. Тепер, крім торпедника, дорога якому лежала аж до кінцевої пристані і навіть ще далі, із старих пасажирів залишився на пароплаві тільки тітка, що супроводили картоплю, та окуляристичний піжамник, який після тієї сутички за обідом перебував з тітками в мовчазному конфлікті.

Судно помітно починало розгойдувати: ішли Кахівським морем, серед відкритих просторів неспокійної голої води. Млою-мрякою затягало береги, майже зникали вони в заложеній далечі. Вітер, що ледве дмухав, коли пароплав віддалявся від багряних київських гір, вітер, який зовсім ущухнув, коли судно осідало в камери шлюзів (а таких камер на Дніпрі стає щодалі більше), цей вітер тепер з буйною силою розгулювався на просторах. Дужчає, аж висвистує, зриває з бурунів біле ошмаття піни. Коли відчиниш двері на палубу, б'є в обличчя, відкидає тебе назад, і просто дивно стає, як тримається там, на мостику, ота дівчина, помічник капітана.

По бурунах іде судно, крізь білу заметіль чайок.

— Це вже штурм, — повеселій, звертається до нових пасажирів торпедник. — Чуєте, як скрипить наша посудина?

До причалів дедалі важче було підходити, до одного з дебаркадерів, що притулився під високим об-

валистим берегом, особливо довго й трудно приставали. Вода збурена, каламутна, штормова хвиля з кожним ударом обвалиє рихлий, зрушений ґрунт берега. Судно на скаламучених бурунах мовби стало одразу незграбним, погано слухалося команда, що лунали з мостика. Носом встигли зачепитися, а корму щораз далі відгортало вбік, штовхало до обвалля берега — виникла загроза, що іх ось-ось і зовсім зіб'є на міліну. Треба б швидше кидати трос від корми до дебаркадера, підтягтись, пришвартуватись, але хто докине важкий сталевий трос на таку відстань?

Малодосвідчені річкові матросики стояли розгублені.

— Шлюпку! — гукнув, з'являючись на кормі торпедник.

Люба миттю зрозуміла його. Негайно наказала спустити шлюпку на воду.

Пасажири, висипавши на палубні тераси, бачили, як торпедник, відіпхнувши одного надто вже невмілого матросика, з другим плигнув у шлюпку, підхопив поданий йому трос і, переборюючи веслами буруни, погнав до дебаркадера.

Там його вже ждали, на лету підхопили кинутий із шлюпки торпедником трос.

Незабаром судно пришвартувалось, підтяглося до дебаркадера впритул.

Шлюпка повернулася до судна, ії підняли лебідкою й знову прилаштували на місце. Коли мокрий, обхлюпаний хвилею, торпедник скочив на палубу, пасажири зустріли його поздоровленнями, і тільки бряклощокий піжамник, що свого часу дякував за "комплімент", зустрів тепер хлопця ушиплівим злорадним смішком:

— Ти хоч помітив, до якого причалу допоміг її пришвартуватись? Це причал її серця, не інакше.

Тільки трап поклали, так і кинулась, розцвіла, розхвилювалася, просто не впізнати... Отого вусатого все про щось розпитувала, а на прощання конверт якийсь із рук в руки йому передала.

В цей час пролунала команда відчалювати.

Риба, оглушена гвинтом, спливає з-під пароплава. З дебаркадера її ловлять хватками. Двоє молодих сідають над свіжим уловом і беруться чистити, а один у формі річника, підстаркуватий, вусатий, стоїть біля перила дебаркадера й проводжає поглядом параплав, що повільно відчалює.

— Ви ж не забудьте! Передайте, як тільки повернетесь з рейсу! — схвильовано гукає йому з мостика Люба.

— Передам, передам, — заспокійливо гуде з дебаркадера вусатий.

Торпедник, задерши голову, глянув на мостики і побачив Любу зараз зовсім іншою, не такою, як досі, далекою була в цю мить, недосяжною, в когось закоханою до безтями. Все її дівоче почуття, яке вона стримувала в собі протягом рейсу, зараз так і вихоплювалось з душі, призначене комусь невідомому, для кого вона тут залишає листа.

“Так оце і є, Любов Семенівна, причал вашого серця? — з гіркотою подумав торпедник. — Глянути б хоч, який він, той щасливець, до якого ви так міцно пришвартовані...”

Хмурячись, торпедник почвалав у передню частину судна, до якорів.

І знову простір і знову вітер.

Птахів було багато. Чайки легко в'яться, киги-чуть у повітрі, крижаки пружно, торпедно пролітають сюди й туди. Пролетять і сядуть на сиву воду, майже зникнуть, — з судна ледве помітно темні цяточки між бурунами, де вони спочивають.

Вадим СВАРОГ

Хвильовий англійською мовою

(Про збірку, упоряджену Ю. Луцьким).

Років, здається, три чи чотири тому, на сторінках однієї з наших газет відбувалася цікава дискусія. Учасники її хотіли знайти відповідь на болюче для нашого самолюбства питання: чому світ не цікавиться нашою літературою, чому чужоземні видавництва не перекладають навіть найкращих наших книг своїми мовами?

На це питання давалися різні відповіді. Одні з дискутантів твердили, що світ або взагалі не знає про нас, або знає дуже мало; що нас вважають за підвид російського народу, тобто якесь провінціальне плем'я, від якого годі сподіватися літератури, відмінної чи цікавішої від російської літератури.

Інші висловлювали пессимістичну думку, що наша література, як стара, так і новочасна, справді не являють собою нічого цікавого для пересиченої гострими літературними стравами західного читача. Отже те, що нас не знають і нами не цікавляться, може, й краще, бо похвалитися нам іще нічим.

Певну рацію треба призвати обом сторонам. По-

трести літературний Захід, так як потрясли його в минулі епохи деякі твори інших "провінціальних" народів, ми ще не можемо (і коли саме зможемо, сказати неможливо з огляду на поширені у наших письменницьких колах комплекс меншовартиності). Але чи значить це, що нам на люди виходити взагалі ще рано?

Від часу згаданої вище дискусії (і навіть ще до неї) певна кількість творів нашої літератури вже з'явилася в перекладі чужими мовами. Перечисляти ці твори немає потреби; їх не так багато і вони загальновідомі. Таких шедеврів, які б привернули до себе увагу багатьох чужоземних критиків, серед них немає, хоч майже на всі з них свого часу з'явилися прихильні рецензії.

Брак широкого розголосу навколо наших творів не повинен знеохочувати нас. Серед західних критиків і літературознавців ми вже маємо приятелів, які, навіть не чекаючи від нас шедеврів, завжди охоче скористуються з нагоди ще раз нагадати своїм землякам про наше існування.

Зрештою, на полицях наших літературних скарбниць не зовсім порожньо. У нашій літературі ще можна знайти старіші й новіші твори, що в добром перекладі — а якість перекладу в даному разі має вирішальне значення — будуть не гіршими від багатьох перекладених з інших мов книг, що неизпинно появляються на американському книжковому ринку.

Кожен дальший крок у справі популяризації нашого імені й нашої літератури треба гаряче вітати і всіляко підтримувати — морально й матеріально. Мені дуже приємно сказати кілька слів з природу нашого чергового досягнення — появи англійською мовою збірки оповідань М. Хвильового.

Ця збірка під назвою "Stories from the Ukraine" упоряджена Юрієм Луцьким і містить п'ять новел: "Кіт у чоботях", "Я", "Сентиментальна історія", "Ревізор", "Іван Іванович". Переклади зроблені пп. Мироським, Джонсоном, Андрушиним, Ю. і М. Луцькими. Передмова до збірки написана Ю. Луцьким. Збірка закінчується дещо скороченим перекладом спогадів Аркадія Любченка "Його таємниця".

Зокрема треба відзначити принадний зовнішній вигляд цієї збірки, виданої видавництвом "Philosophical Library" у Нью-Йорку.

З-поміж творів нашої новочасної літератури новелі Миколи Хвильового, напевно, мають якнайбільше шансів викликати інтерес до себе в колах американських літературознавців — особливо тих, що мають своїм завданням шукати перлин у масі творів, що приходять сюди з-поза американських кордонів.

Як відомо, інтерес американської критики можуть викликати насамперед твори, оригінальні чи то своєю тематикою, чи своїми формально-літературними стилювими прикметами. Новелі Хвильового мають у певній мірі і те і друге. Перекласти найкращі з них треба було вже давно.

На мою думку, добір новел для цієї збірки не викликає особливих заперечень. Треба лише відзначити, що упорядник поставив свою метою показати Хвильового скоріше письменником-ідеологом, ніж мистцем слова.

Добором новел Хвильового Юрій Луцький хотів позначити шлях письменника від його юнацького романтичного захоплення комуністичними гаслами до глибоко трагічного для нього розчарування в комуністичному режимі, за який він боровся. Новелі мають показати, як наростало, розвивалося й вибухнуло це розчарування, що змусило письменника власноручно обірвати своє отруєне життя.

Юрій Луцький знайшов для Хвильового дуже влучне означення — сердитої молодої людини комуністичного суспільства. Було б добре, якби він глибше опрацював це порівняння з іншими — молодими й немолодими — сердитими людьми різних часів, а зокрема підкреслив той факт, що Хвильовий був одним з перших, і в усякому разі найяскравішим представником тієї комуністичної духової еліти, що зневірилася в своїх комуністичних "богах", в яких вона повірила занадто швидко, занадто легковірно.

Може саме в тому, що Хвильовий почав собою довгий ряд антикомуністів, що вийшли з рядів самої ж "нової кляси", і полягає його головна, особ-

лива роль в історії нашої боротьби проти комуністичних поневолювачів. Якщо вже говорити про якесь відродження української літератури, що відбувалося в підсоветських умовах, то саме Хвильовий, а не Тичина чи хтось інший, був його найхарактернішою постаттю.

Це відродження було не тільки розстріляне. Воно було також примушене розстріляти само себе. Той факт, що самогубство великої частини української інтелігенції за тих часів було частіше моральне, ніж фізичне, тільки збільшує нашу пошану до Хвильового. Своєю трагедією він вписав в історію нашої літератури героїчну сторінку.

Хоч Ю. Луцький і не зв'язав Хвильового з пізнішими "сердитими людьми" комуністичного світу, проте досить переконливо показав його трагедію на тлі тодішньої комуністичної дійсності.

Основним недоліком передмови до збірки я вважаю те, що вона написана не для пересічного американського читача. Цьому читачеві передмова не даста ясної картини дуже складної доби, конкретної політичної ситуації та всієї глибини трагедії Хвильового. Це не тому, що Ю. Луцький чогось недописав, а тому, що його передмова розрахована на читачів, які вже бодай дещо знають про цю добу та про становище української літератури в комуністичній імперії. Для непідготовленого читача передмова мала б бути написана інакше — популярною мовою, з докладнішим викладом навіть елементарних речей.

Можливо, звичайно, що упорядник писав свою передмову саме для підготовлених читачів. З таким його наставленням мені, проте, трудно погодитись. Невже єдиними читачами цієї збірки будуть публіцисти, історики й соціологи?

Захопившись розповіддю про ідеологічну трагедію Хвильового, упорядник, здається, забув про те, що укладена ним збірка містить не публіцистичні статті Хвильового, а літературні твори. Отже про їх автора треба було говорити не лише як про ідеолога певного культурного руху; треба було охарактеризувати його і як письменника.

Дуже можливо, що для американських читачів Хвильового історичне тло його трагедії буде свого роду коментарем до його творів, мистецьку вартість яких ці читачі бачитимуть не в описі специфічної нашої національної драми, а в тому, наскільки хист і мистецькі засоби Хвильового дозволили йому проникнути в душу вічної людини.

Про Хвильового-письменника в передмові сказано мало. Лише кілька речень, яких абсолютно недосить. Вони тільки підкреслюють, що Хвильовий, як письменник, з передмови випав. А може Ю. Луцький хоче, щоб оцінку Хвильового, як письменника, зробили самі американські критики?

Щоправда, Ю. Луцький згадав про те, що "Хвильовий опрацював свою власну теорію літератури, яку він назавв "романтичним вітаїзмом". Її метою було, за його словами, "бити по собі й інших, піднятиого-небудь проти суспільства, не дозволити йому заснути... показати двоїстість людини в наші часи". Це було його естетичним кредо..." (Цитую в перекладі з англійського тексту — В. С.).

Але чи зформульованій такими словами "романтичний вітаїзм" є літературною теорією? Або естетичним кредо? Чи згодиться чужоземний літера-

турознавець або рецензент з цими твердженнями автора передмови?

Свою передмову Ю. Луцький закінчив такими словами:

“Кінець-кінцем нас цікавить не Хвильовий — розчарований комуніст або Хвильовий — націоналіст. Будемо судити про нього на підставі мистецької вартості його творів, у яких розкривається його справжнє ество...”

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Трете поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. Петро Волиняк

ЛАНІ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в “Нових Днях”. Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

Після того, як у передмові весь час говорилося лише про розчарованого комуніста, така кінцівка явно неподільовна. Автор передмови розуміє, що саме це треба сказати чужоземному читачеві, але ж його самого, упорядника цієї збірки, цікавить насамперед Хвильовий — націоналіст і розчарований комуніст.

Відзначений вище загальний недолік передмови навіює думку про те, що передмова була написана дещо поспішно. Про це ж свідчать і деякі інші її пасажі, на яких може “спотикнутися” читач передмови.

Так, в одному місці статті говориться: “Поступаючись наполегливим вимогам українців про свободу культури, комуністична партія надала їм фактичну автономію в цих справах. Вона запровадила політику т. зв. “українізації”, метою якої було зробити українську мову адміністративною мовою в цій радянській республіці та покласти край русифікації українських міст. Скористувавшись із цього, українські письменники почали велику дискусію про природу мистецтва й літератури та їх місце в радянській державі”.

З цього пасажу виходить, що українізація була потрібна українським письменникам передусім для того, щоб почати дискусію про природу мистецтва... Напевно, упорядник не думає цього, але так воно виходить. Це вже не кажучи про те, що українські патріоти вимагали не якоїсь абстрактної “свободи культури”, а значно конкретніших прав для своєї національної культури.

В іншому місці статті говориться таке: “На початку 30-их років партія вирішила здійснити першу п'ятирічку та колективізацію сільського господарства будь-якою ціною, і тому в Україні терор був спрямований проти головного осередку спротиву — української культури й літератури”.

У цьому пасажі є неясність, спричинена недбалим фразуванням. Чужоземний читач може зрозуміти сказане тут так, що комуністи вдалися до терору проти “української культури” тільки боячись того, що вона буде перешкоджати п'ятирічці та колективізації...

У статті є ще кілька неясно зформульованих місць. Ось наприклад, на стор. 6-ї сказано, що “Хвильовий гостро атакував літературних “графоманів, спекулянтів та інших просвітителів”. Авторові слід перевірити, чи Хвильовий саме так висловився, змішавши в одну дивну купу графоманів, якихось спекулянтів та... просвітителів. Бо англійське слово, вжите в статті, означає саме просвітителів. Мова йде, звичайно, про просвітян, але звідки американський читач знатиме, про яких саме просвітителів сказано в цій фразі, чому Хвильовий звів їх в одну корбу з графоманами та спекулянтами, і чому просвітителів треба лаяти? Вийшла цілковита загадка, яку американський читач ніколи не розгадає.

На сторінці 13-ї сказано, що п'ять новель, зібраних у збірці, показують перетворення Хвильового, колишнього комуніста-ентузіяста, на циніка. Називати Хвильового циніком неправильно. Якби він став циніком, то самогубства не вчинив би...

Заголовок збірки “Оповідання з України” не здається мені вдалим. Він не підходить для оповідань, у яких корчаться люди, розтерзані болючими

психозами, люди "з розчахнutoю свідомістю". Цей "мирний" заголовок скорше навіює думку про те, що об'єднані ним оповідання мають етнографічно- побутові сюжети. Але чи багато американських читачів візьмуть у руки книжку, від якої нічого більше не чекатимуть?

Рецензуючи книжку перекладів, годилося б згадати і якість перекладу. Не вдаючись у детальне порівняння оригіналів і перекладів (для того треба було б писати окрему й нецікаву для більшості наших читачів статтю), можна сказати лише, що, зважаючи на великі труднощі, які стояли перед перекладачами, вони впоралися з своїми завданнями непогано.

Хвильового перекладати тяжко. Свої перші новелі він писав у манері наївного сантиментального романтизму, згодом вдавався і в імпресіонізм, і в експресіонізм, і в символізм, і в гротеск. Елементи

М. В. ШАРЛЕМАНЬ

Кидай сани, бери віз...

У лютому був пекучий мороз. Сонце сяяло на безхмарному небі, але холоднеча була така люта, що часто замерзали горобці. Я поспішав додому, коли дзвінкий свист зупинив мене: на дереві в центрі міста співала синиця. Її бліскуче весняне вбрання прикрашало лохмурій згляд голого деревця. Побачивши на бруку горобців, які, розпушивши пір'я і заховавши в ньому ніжки, щось дзъобали, синичка вмить злетіла до них, скопила якесь зернятко, повернулась на деревце, роздовбала зернятко і знову заспівала: ті-ті-ві! ті-ті-ві! Здавалось, що від цього бадьорого співу холоднеча стала вже не такою дошкальною. Мимовоті згадувалась народня передача цього співу: "Кидай сани, кидай сани, бери віз!" I справді, не минуло й двох тижнів, як почалася відліга, а незабаром почорніли шляхи і прилетіли жайворонки. У березні співи синиць лунали скрізь, навіть на Хрестатику, в центрі Києва. В околицях міста пернатих співаків було ще більше: співали вівсянки-жовтобрюшки, посмітохи, навіть малорухливі снігурі, що відлітали на північ, часом сідали десь на вершечку дерева й починали "гудити".

На початку квітня синиці зникли з вулиць міста, розбились на пари та почали шукати придатні для гнізд дупла дерев, штучні гнізділі-скриньки, що їх порозівішували на деревах друзі природи — юні натуралісти. Але подекуди місце невистачало, і синицям довелося мостили гнізда в щілинах між стовбуром та корою, навіть у щілинах парканів. Одного разу я знайшов гніздо в старому черевиці, що якимсь чином опинився на дереві.

Хоч матеріал для кубельця — кінське волосся та шерсть різних тварин, носить лише самичка, будування гнізда триває недовго — 4 — 5 днів. Закінчивши мостили гніздечко, синичка починає відкладати білі зrudуватими крапками яечка. Іх найчастіше буває 8 — 10, але якось я знайшов навіть 14 яєчок в одному гнізді! Коли заглянути в гніздо, в якому сидить на яйцях синичка, то можна почути сичання пташки, що трохи нагадує сичання змії. Поки самичка сидить у гнізді, самець приносить їй

І О В І · Д П І, лютий, 1961

всіх цих стилів вигадливо перемішані в мові його творів. Це часто робить адекватний переклад неможливим.

На закінчення цієї короткої рецензії я хочу вирізно підкреслити, що відзначенні мною недогляди та неясні формулювання деяких місць у передмові до збірки (недоліки, зумовлені насамперед трудністю тих проблем, що стояли перед автором цієї передмови) не зменшують загальної вартості видання.

Ця збірка являє собою великий вклад у справу популяризації нашої літератури серед чужинців, і за цей вклад ми мусимо широ подякувати Ю. Луцькому і всім його співпрацівникам-перекладачам.

А тепер будемо з напруженим інтересом чекати на рецензії американських літературознавців і критиків.

Іжу і знаходить час співати так бадьоро і радісно. Але горобці нерідко порушують цю пташину іділлю, виганяють синиць з гнізда, і навіть коли синичка вже нанесла яечок, зверху на чуже гніздо з яєчками містять своє неохайнє гніздо і виводять пташенят.

Чимало втіх давали мені спостереження того, як синиці вигодовують своїх пташенят. Одного разу я знайшов у лісі, до якого підходила садиба, де я жив, трухлявий пеньок, у якому було гніздо синички. У темряві кубельця блищали оченята численних малят. У мене майнула думка перенести пеньок до себе в садибу, щоб зручніше було спостерігати синичок.

Трохи розхитавши пеньок, я легко відламав його від кореня і в перший день переніс пеньок з синичками кроків на 200 — 300 в напрямку до дому. Побачивши, що батьки не кинули своїх діток, я на другий день знову переніс пеньок на нове місце. Так за 3 — 4 дні пеньок уже стояв у садку садиби. То була родина синичок другого виплоду, бо був уже червень.

Старі синиці швидко знайшли в садку гусінь і годували нею своїх пташенят. Я підраховував працю синиць: стежив, коли вони на світанку починали носити їжу і коли увечері закінчували, у різні години дня підраховував кількість прилетів з їжею на гніздо. Виявилося, що вони починають працю о 4 годині ранку, а закінчують увечері о 21 годині. Сімнадцять годин на добу з коротенькою перервою в середині дня працюють синички, відвідуючи гніздо через кожні 2 — 3 хвилини. За день вони приносять їжу своїм ненажерливим пташенятам від 340 до 560 раз.

Відшукуючи комашок, синиці заїтали і на веранду. Я клав на перила веранди мертвих мух та маленькі кусочки м'яса. Синиці швидко знаходили їжу і незабаром навчилися летіти на веранду, коли я відчиняв двері.

Тижнів через два пташенята вилетіли з гнізда. Вони ще довго трималися в садку коло дому. Старі птахи спочатку продовжували годувати молодих синичок. Молоді птахи були ще довірливіші, ніж їх батьки. Вони сміливо сідали на стіл, навіть коли біля нього були люди. Нарешті вони навчилися брати

шматочки м'яса з руки, а деякі навіть брали розлуне насіння соняшника, яке я тримав у губах!

У серпні ця пташина родина почала блукати по сусідніх садках та гаю. На ніч вони поверталися додому. Згодом до родини синиць приєдналися інші, а в вересні ця зграйка ще збільшилася за рахунок синиць інших видів: голубих синиць, сенчиків, як їх називають у Києві, чубатих синичок, гачок та чорних синиць-московок. У жовтні до синиць приєдналися кілька повзиків та підкоришників, а згодом і великий строкатий дятел. Коли випав сніг, то до цієї змішаної зграї ще влилися довгохвості синички та маленькі корольки, або золотомушки. Блukaючи цілісінський день, птахи обшукували кожне дерево, кожний кущик. Залітали вони до садів і тут роздобували зимові гнізда біланів та шовкопрядів-золотогузок. На корі дерев вони дощенту знищували кладки яечок непарного шовкопряда.

Взимку часто були ожеледі та інєй. Бачачи, як важко синицям знаходити на деревах їжу, я влаштував для них "їдальню" — на стовпчику прибив дощечку, на яку сипав конопляне см'я, кусочки м'яса тощо. Цю "їдальню" відвідували також інші пташки — жовті вівсяники, червоногруді та сірі снігурі. Одного разу прилетів навіть великий костогриз, або дубоніс, який чомусь зазимував у нас.

Прочитавши, що синиці дуже люблять сало, я вивішував на нитках шматочки здорову. Гойдаючись на цих шматочках головками униз, синички роздобували сало. Але цього піклування, очевидно, було замало для синичок: коли вони знаходили на веранді м'ясо, сало чи масло, то розривали папір і дзьобали заховані продукти. У маслі вони робили особливо глибокі дірки. Якось я виніс на веранду

УЖЕ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ ДРУК

монументальної праці проф. Ярослава Пастернака

АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ,

що стане виявом живучості української науки у вільному світі та цінним вкладом у скарбницю української культури. Автор поставив собі завдання — дати у цьому підсумку свого багатогранного твореного досвіду і теоретичного знання модерний посібник археології в сіх українських етнографічних земель, вправити водночас багато тенденційних перекручень і неправильностей у советських і чужих наукових працях про старовинну історію й культуру України, давши їм наукове об'єктивне насвітлення. Праця призначена не тільки для фахівців, але й для широкого кола читачів, які цікавляться найдавнішою історією свого народу і краю.

Книга починається розділом про початки життя на землі та історію археологічних досліджень в Україні, а далі основні матеріали викладаються в часовому порядку від старої кам'яної доби аж до половини XIV ст. Вона матиме приблизно 600 сторінок друку, 350 ілюстрацій, 20 вклеєних map і 4 кольорові таблиці. Ціна в передплаті \$ 12, по віході з друку \$ 15. Передплату можна надсилати на адресу: Committee for the Publication of

ARCHEOLOGY OF UKRAINE

242 Runnymede Rd.,

Toronto 3, Ontario, Canada.

в мисочці клейстер, щоб він прохолонув. Забувши про нього, я тільки через годину вийшов за ним і знайшов порожню мисочку — все з'їли синиці. От тоді я зрозумів, чому хлопчики в нашій околиці дратували одного шевця: "Синиця клейстер поїла!" Очевидно, і з шевцем трапилася така сама пригода, як і з мною.

Один знайомий мисливець розповідав мені, що якось, застреливши восени лиса, він зідрів з нього шкіру, а тушку повісив на дереві у садку. До весни синиці обчистили від м'яса всі кістки! Влітку в саду мисливця не було зовсім шкідливих комах.

Ці нескладні спостереження доводять, що синиці дуже корисні птахи. Юні натуралисті завжди повинні про це пам'ятати, взимку не шкодувати жмені зерняток конопель або насіння соняшника. шматочка м'яса або сала.

Конче потрібно розвішувати по садах та парках штучні гніздівлі — синичники з льотком 3,5 сантиметра в діаметрі. Якщо ці гніздівлі порозівшувати ще в осені, то в них почнуться синиці в люті морози. А в лютому, коли збільшаться дні і на сонці почне капати з дахів, ви знову почуєте байдорий спів синиці: "Кидай сани, кидай сани, бери віз". Цей спів означає, що незабаром прийде весна-красна. (Із збірки "Весна красна").

**НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ СТРАВНИШИЙ ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМИНИ, ЦЕ
МОЛОКО**

**І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТОВОРИ
СПОЖИВАЙТЕ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ**

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

Уже вийшла з друку нова книжка В. Чапленка — повість "УКРАЇНЦІ". Ця повість — безпосереднье продовження повісті "ПІВТОРА ЛЮДСЬКОГО", але може бути читана й окремо як закінчена сюжетна цілість. Ціна 2 дол. Якже хто хотів би придбати тепер і повість "Півтора людського", то її знижена ціна — 1 дол. Писати:

V. Chaplenko, c/o UVAN 11½ W., 26th St.,
NEW YORK, N. Y., U.S.A.

Андрій Андрійович Журавель

(Біо-бібліографічний нарис)

В еміграційних виданнях, спогадах учасників Визвольних замагань, Енциклопедії Українознавства, фаховій медичній літературі ("Лікарський Вісник"), часто згадується ім'я доктора Андрія Андрійовича Журавля, видатного українського лікаря, науковця і громадського діяча, знищеного більшовиками в 1938 році.

Щоб дати справжній образ цієї постаті читачам "Нових Днів", і тим самим вшанувати його пам'ять, на пропозицію редакції ми подаємо ширший нарис про життя та різносторонню діяльність цього селянського сина, що вибився до верхів'я культури.

Матеріали для нашого нарису ми роздобували від родини А. Журавля — Еїри і Лесі Журавлів, дружини й дочки Андрія Андрійовича, які тепер перебувають у Міннеаполісі, а також із спогадів спільніх приятелів та знайомих, як докторів К. Бризгуна, Я. Карабая, професорів М. Міщенка, Х. Рябоконя, В. Плюща, полковника С. Лазуренка та інших. Наш нарис, як і всі попередні про визначних наших природників, складається з біографічних даних, відомостей про наукову і громадську діяльність.

Біографічні дані.

Народився д-р А. Журавель 4-го липня 1892 року в селі Софіївці Амурського краю, на Зеленому Клину, в родині селянина Андрія Журавля, який на початку XIX століття переселився туди з Чернігівщини.

Батьки, колишні вільні козаки, переселилися на Зелений Клин, щоб задовольнити свою жадобу до землі. "У нашій Чернігівщині на землю було сутужно, а на Зеленому Клину можна було займати землі скільки зможеш обробити силами своєї родини, тому ми й переселилися", — оповідав батько А. Журавля авторові цих рядків.

Тому, що батьки були добрі господарі, вони дуже скоро "розважилися" — збудували добру хату та інші господарські будівлі, розгорнули, крім сільського господарства, ще й допоміжні підприємства, почали використовувати найману робочу силу.

Це дало можливість звільнити дітей від праці в господарстві і присвятити їх навчанню. "Щоб вивести дітей в люди, я їх учив, а щоби не пропускали навчання, під час повіді, я часто їх переносив через річку на плечах", — оповідав батько авторові цих рядків у 1932 році, коли він після націоналізації його маєтку на Зеленому Клину перевівся до сина в Харків.

А. Журавель і його два брати та сестра вчилися спочатку в рідному селі, і пізніше в Нікольсько-Усурійському, в міській вищепочатковій школі. При цій нагоді варто згадати, що батьки А. Журавля, — аби дати можливість своїм дітям учитися, — продали своє сільське господарство і перебралися до Нікольсько-Усурійського, де відкрили виробництво безалькогольних напоїв, і також користувалися найманою силою, щоб звільнити дітей від

праці. Тут батьки збудували велику хату, у якій у час визвольної боротьби приміщувалася Українська Громада, "Просвіта" і навіть мали свій культурний і політичний осередок українські полонені-галичани з австрійської армії, яких доля занесла у цей далекий світ.

Д-р А. А. Журавель у 1935 р.

Доктор Андрій Журавель закінчив навчання в цій школі в 1905 році, першим учнем, а в наступному 1906 році вступив до 6-ої класи гімназії у Владивостоці, склавши іспити за п'ять перших класів. Гімназію д-р А. Журавель закінчив в 1909 році, також першим учнем, і, здобувши атестат зрілості, вступив за конкурсом до Військово-медичної Академії в Петербурзі.

Варто відзначити таку подroбницю з історії цієї вищої медичної школи. У 1798 році, в Петербурзі була організована Медично-хірургічна Академія, як нормальна вища школа. У 1881 році, за революційні виступи студентів, школа була перетворена на Військово-медичну Академію. Від того часу Академія мала чисто військовий характер. Студенти і професори мусіли носити військову уніформу, студенти мусіли "віддавати честь" офіцерам при зустрічі на вулиці та дотримуватись інших чисто військових норм поведінки.

Перебуваючи на другому курсі Академії, А. Журавель за участь у студентському "бунті", тобто за участь у боротьбі за скасування деяких військових обов'язків, в тому найперше віддавання чести офіцерам на вулиці — А. Журавель був звільнений з Академії, разом із всіма іншими студентами. Кожний студент мусів наново вступати до Академії, тобто подавати відповідні прохання і відповідні виправдання та обіцянки. Адміністрація Академії та таємна поліція перед тим зробила гострі доходжен-

ня, і звичайно це поновляла в правах студентів активних учасників "бунту". Журавель відмовився подавати таку "чолобитну" заяву, тому залишився поза стінами Академії, і перейшов на медичний факультет університету в Томську, який закінчив 31 березня 1917 року, разом з К. Бризгуном, що тепер перебуває в Канаді. Обидва вони на початку

квітня того ж року, виїхали до Києва на Всеукраїнський студентський з'їзд, що відбувався в приміщенні Педагогічного музею. Між іншим, як згадує д-р Бризгун, учасниками цього з'їзду були такі пізніші діячі, як М. Любинський, Є. Онацький, М. Єремій, О. Севрюк, Є. Неронович та інші.

Десь коло 11 квітня, д-р А. Журавель разом із

Деякі факти

ОНТАРІЙСЬКОГО ШЛЮБНОГО ЗАКОНУ

Hon. John Yaremko, Q.C.
Minister

Шлюб

Канадські провінції мають ексклюзивні права надавати законодавство про шлюби у своїх границях. Закон шлюбів Онтаріо, який підлягає Департаментові Провінційного Секретаря, точно визначає, хто і як має право давати шлюби.

Шлюб мають право давати священики, зареєстровані у Департаменті, магістрати або судді районових судів за оплатою \$10.00.

Шлюб можна давати на підставі оповідей, виголошених у церкві або шлюбної ліцензії. Шлюбні ліцензії звичайно видають муніципальні урядники міст, містечок або сіл. Оплата виносить \$5.00. Обидва прохачі мусять явитися особисто або один з них може принести за другого документ доказу про вік і правильно виповнену аплікацію. Для осіб нижче двадцяти одного року життя потрібний документ доказу про їхній вік і згоду батька, або якщо батько помер чи живе окремо від матері, згоду матері.

Шлюб може відбутися три дні після видачі ліцензії. Після шлюбу особа, яка дала шлюб, висилає ліцензію або формуляр доказу виголошених оповідей до Генерального Реєстратора і тоді шлюб реєструється.

Шлюб розведених осіб

Особа, якої попередній шлюб є розв'язаний або анульований, потребує шлюбної ліцензії. Якщо

розвід або анульювання було переведено в Канаді, тоді до бюро видачі ліцензії потрібно подати завірену судову копію остаточного вироку. Якщо попередній шлюб розв'язано або анульовано поза Канадою, тоді перед видачею ліцензії до Департаменту потрібно подати відповідний матеріял, який би підтверджив важливість вироку. Наші суди признають вироки у випадках, коли чоловік замешкує або має свій постійний дім у країні, у якій дано розвід. Інформації про те, який матеріял потрібно подати, можна одержати в Бюро Шлюбів Департаменту.

Мотиви для розводу

Розводи дає Найвищий Суд Онтаріо з причини чужоложства з умовою, що чоловік замешкує у цій провінції або замешкував у границях провінції перед тим, поки покинув свою жінку.

Припущення смерті

Коли одне з подружжя є постійно відсутнє впродовж щонайменше семи років, а друге з подружжя впродовж цього періоду не мало ані від нього ані про нього жадної відомості, і відносна особа не має жадної підстави вважати, що пропавша особа живе, тоді він або вона може вносити аплікацію до судді районового суду на видання ухвали про припущення смерті. Коли він чи вона одержить таке рішення, тоді може одружуватись як вдівець чи вдова.

DEPARTMENT OF PROVINCIAL SECRETARY

Queen's Park, Toronto

Hon. John Yaremko, Q. C.

Minister

R. J. Cudney, Q. C.

Deputy Minister

д-ром К. Бризгуном вступили до Богданівського полку як медичні лікарі, до речі тут пригадати, що в Богданівському полку перебував також д-р М. Міщенко. Полк тільки почали формувати, тому дуже багато було праці і для медичного персоналу. Треба було організовувати першу медичну службу, першого українського полку. Д-р А. Журавель був призначений лікарем 1-го куреня, д-р К. Бризгун — 2-го, д-р Христенко з Полтавщини — 3-го. Головним лікарем полку був С. Коломойцев, як каже д-р К. Бризгун, “дуже сумнівної якості українець”.

Після нашвидку зформування полку, він був відправлений на фронт, і в процесі вимаршу перший курінь, у якому працював д-р А. Журавель, щасливо виїхав на фронт, а другий, як відомо, був розстріляний росіянами (кирасирами) під Києвом, на ст. Пост Волинський. На фронті Богданівці були розташовані між козачим корпусом. Д-р К. Бризгун пригадує такий епізод: одного разу, на фронті, переглядаючи з д-ром Журавлем стан здоров'я козаків, вони натрапили на Гр. Чупринку, і щоб “спасті його” домовилися вислати його в запілля. Поставили діягнозу “гострий бронхіт” і евакуювали до Києва у шпиталь.

У жовтні місяці головний лікар С. Коломойцев “зробився хворий і зник з полку”, на його місце був призначений д-р А. Журавель, який виконував ці обов'язки аж до повороту полка до Києва в жовтні місяці. Жив д-р А. Журавель разом з д-ром К. Бризгуном на Печерському, напроти Арсеналу. Тут він пережив і повстання більшовиків в Арсеналі і його успішне придушення військом УНР під керівництвом С. Петлюри. При формуванні української армії уже на нових засадах д-р А. Журавель був призначений дивізійним лікарем, але через розвиток подій він навіть не приступав до виконання своїх обов'язків. Зате зразу після окупації більшовиками Києва, переодягнувшись, виїхав на Зелений Клин, до батьків, але відразу ж повернувся до Києва, і почав працювати як медичний лікар військового шпиталю, виконуючи також обов'язки члена Української Центральної Ради. На цьому становищі застав його гетьманський переворот.

У червні чи липні 1918 року гетьманська влада відрядила д-ра А. Журавля до Німеччини в складі Воєнно-санітарної Місії в Німеччині. Тут, до речі, підсказати б комусь із медичних лікарів, що пора написати історію цієї місії, як також і історію Місії Українського Червоного Хреста для полонених в Німеччині. Головними лікарями першої був д-р Кость Воєвідка, а другої д-р Ілля Холодний. Трохи згадала про працю, а головне про від'їзд Місії з Києва у своїх спогадах Анна Ключко-Франко, може б вона докладніше написала спеціально про працю Місії?

Місія мала свій осідок у Берліні, але обсяг праці її був дуже широкий. Вона була ніби першою амбасадою України в Німеччині. Крім закупу матеріалів, установлення контакту із медичним світом Німеччини, Місія також опікувалася полоненими-українцями в спеціальніх таборах. У з'язку з тим д-р А. Журавель познайомився із всіма визначними діячами Союзу Визволення України — проф. Си-

ловичем, проф. В. Дорошенком, проф. З. Кузелею та іншими. Усі вони дуже тепло згадували д-ра А. Журавля, як тільки зустріли першу хвилю нової еміграції, серед якої була й родина д-ра А. Журавля та інші його родичі.

Перебуваючи за кордоном, д-р А. Журавель,крім безпосередніх обов'язків члена Місії — використовував нагоду для налагоджування персональних контактів із медичним світом Німеччини, і навіть відвідував виклади визначних клініцистів на медичному факультеті в Берліні. Почав вивчати низку організаційних проблем з охорони здоров'я, в тому й систему заходів для поборювання туберкульози. Він відвідував славнозвісний Інститут Коха, відповідні відділки більших шпиталів. Все це йому дуже пригодилося згодом, але про це мова буде пізніше.

На цей період припадає дуже важлива подія в житті д-ра А. Журавля, його знайомство із співачкою славнозвісної Республіканської Капелі Кошиця Вірою Туркало, студенткою Кам'янецького Університету, дочкою відомого на Поділлі церковного і громадського діяча о. Тимофія Туркала з Великих Немиренець на Проскурівщині.

При цій нагоді варто пригадати стародавню українську приповідку “судженого конем не обідеш”. Отак було і з ним. Відвідаючи перший концерт Капелі і переглядаючи список учасників, д-р А. Журавель звернув увагу на прізвище Віри Туркало. У перерві, пішов за лаштунки і, розшукавши потрібну йому співачку, запитав, чи не родичка вона Володимира Туркала, члена студентської громади в Томську? А коли стверджив, що вона таки рідна сестра його товариша, то від того часу почалося і знайомство, і зближення, яке закінчилося заручинами в Берліні і вінчанням в Кам'янці Подільському.

У листопаді 1920 року д-р А. Журавель приїхав із закордону до Великих Немиренець, до батьків Віри Туркало, щоби одружитися і уже не повернутися до Німеччини. Тут його захопили більшовики, від яких він вирятувався справді чудом. Переховувався з дружиною спочатку кілька днів у сусідньому селі (у батьків автора цих рядків), а пізніше був перетранспортований до села Ружичної під Проскуровом, де він перебував в напівлегальному стані майже два роки. У цей період він викладав природознавство у місцевій школі, подавав медичну допомогу місцевим селянам а в 1922 році за допомогою добрих людей легалізувався як лікар у Кам'янці Подільському і був призначений на посаду районового лікаря в м. Купин, при кордоні з Галичиною.

У цій закутині д-р А. Журавель працював не покладаючи рук і як адміністратор-керівник Відділу Охорони Здоров'я, і як районовий лікар, і як завідувач районової лікарні. За три роки перебування в Купині він здобув собі пошану і любов усого населення. Та не лежало його серце до такої праці, його тягнуло до більшого центру, де б він міг розгорнати свої знання, здійснювати наміри та ідеї, що він виносив їх за час перебування за кордоном.

У 1925 році, знову таки за допомогою добрих людей, д-р А. Журавель переїздить до Харкова. Тут його запросили на кілька становищ, зокрема на наукового асистента до Всеукраїнського Інституту

для вивчення туберкульози, на посаду лікаря в туберкульозній санаторії. Згодом, він ще працював міським інспектором у справах туберкульози, лікарем у тюрмі на Холодній горі. Все це він мусів брати на себе, бо в тих умовах не можна було прожити з одної праці, треба було бути "лікарем на колесах".

Усі ці посади хоч ніби то були й різні, але всі вони мали одну мету — поборювання туберкульози. Д-р А. Журавель дуже доцільно використовував свою працю, запопадливо збирав матеріал для вивчення проблеми туберкульози в Україні.

На всіх цих становищах д-р А. Журавель здобув собі великий авторитет і заслужену пошану як молодий вчений, і як практик лікар-фтізіятр, і як громадський діяч. Його обирають доцентом в Інституті для удосконалення лікарів, він пише і друкує низку наукових і науково-популярних праць, його використовують у Комісаріяті охорони здоров'я як спеціяліста-фтізіятра. Він не тільки бере участь у різних спеціальних нарадах, комісіях, комітетах, але навіть відряджають його на Всесоюзні і Всеукраїнські з'їзди і конференції для вивчення туберкульози. Державне видавництво медичної літератури замовляє йому низку популярних брошур і монографій, він читає доцентський курс туберкульози в Інституті удосконалення лікарів, словом, здавалося, що перед ним постелився відкритий шлях до майбутнього: докторської дисертації, а після професорської катедри інфекційних захворювань в університеті чи Інституті удосконалення лікарів. Як запорука тому, його призначають Секретарем Державної Комісії для культурного зв'язку з зарубіжними.

Але скоро всі відчули, а в першу чергу сам д-р А. Журавель, що його кар'єрі належить кінець. До нього почали присікуватись, вимагати "більшої чуйності до ворогів народу", почали викликати до відповідних органів і вимагати "вчитись", як треба поводитись при зустрічах з чужинцями тощо, тощо. До цього спричинилося кілька обставин: найперша і найголовніша — це український патріотизм, твердість переконань і безкомпромісово негативне ставлення до існуючого режиму. "Ретушована біографія", тобто неспівзвучне минуле до теперішньої влади — участь у визвольних змаганнях, перебування за кордоном, перебування в інших партіях тощо. І останнє, праця над проблемою, що нею більшовики на той час, не то що не цікавились, а навіть її ігнорували, бо сама проблема — стан туберкульозної інфекції серед українського народу — викривала саму суть більшовизму, тобто ладу, що самим своїм існуванням сприяє поширенню туберкульози серед населення.

Д-р А. Журавель не все писав в своїх офіційних матеріялах, з тої простої причини, що самі керівники установ, де він працював, того собі не бажали. Він сам оповідав авторові цих рядків один випадок, коли директор однієї установи, у яку він був запрошений на працю, радив йому біографію писати лише "в общих чертах", тобто в загальних рисах, без деталізації: пишіть лише про фахову освіту і працю.

Була ще одна причина, що може, як кажуть, "до-

лила оливи до огню". Під час страшного голоду в Україні в роках 1932 — 1933, коли всі вулиці і завулки столиці України були завалені трупами померлих з голоду, або тими, що умирали, на засіданні якоїсь комісії Народного Комісаріату охорони здоров'я, під головуванням самого наркома Канторовича, д-р А. Журавель підняв питання про голод в українських селах і про трупи на вулицях столиці, що, мовляв, Комісаріятові охорони здоров'я треба б зробити якісь заходи для припинення цього лиха... У відповідь на таку заяву, нарком Канторович виголосив цілу промову, а разом з тим гостро накинувся на д-ра А. Журавля за "найвність чи несвідомість". Треба всім знати і пам'ятати, що засмічує місто "соціальний баласт суспільства", тому, Комісаріятові здоров'я не треба ними цікавитись. Від того часу почали "досліджувати минуле" д-ра А. Журавля, і мабуть, не без успіху, бо ще на той час багато учасників визвольних змагань та навіть членів тих самих місій, що перебували колись за кордоном — були і в Харкові і працювали в різних установах.

Все це призвело до того, що почали д-ра А. Журавля "проробляти" на зборах, піддали гострій критиці його праці, і нарешті з 13 на 14 лютого 1938 року о 2-ій годині ночі заарештували. При цьому робили обшук в хаті від 2-ої години ночі до 8-ої ранку. Забрали багато рукописів, листів, різних документів, книжок і фотографій. Передбачаючи таку можливість, хата була своєчасно "очищена" самим А. Журавлем та його дружиною, тому нічого компромітуючого знайти не могли, однак, для більшовицького правосуддя нічого й не треба, бо вони судять не за матеріалами, а за "революційною совістю" суддів.

Від самого початку ув'язнення д-ра А. Журавля по ньому і слід загубився: на всі старання і дружини і малої доночки, скрізь відповідали, що їм нічого невідомо. Лише один раз, здається, на листа до Верховної Ради в Москві — прокурор республіки відповів, що А. Журавель висланий кудись далеко без права листування.

Проте, пізніше деякі вістки про долю д-ра А. Журавля таки дійшли. Першу вістку передав звільнений з тюрми у післяжовський період колишній прокурор м. Харкова Брон. Він сказав дружині д-ра А. Журавля, що зустрічав його в тюрмі, і що він там читав реферати в'язням про туберкульозну інфекцію.

(Далі на сторінці 31-ї.)

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:

Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.,

Австралія й Англія — 20 шіл.

Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

Петро ОДАРЧЕНКО

Прийменник „за“ в українській мові

(Синтаксичні функції прийменника “за” в
українській мові.)

1.

Окремі питання синтакси української мови мало досліджені. Із наукових праць на теми синтаксису української мови, зокрема на теми синтаксичних функцій прийменників, варто відзначити праці проф. Є. Тимченка про відмінки. Дослідник мав завдання широко висвітлити свою тему на історичному та порівняльному грунті. Але несприятливі умови воєнного та революційного часу перешкодили йому повністю виконати своє завдання. Проте Є. Тимченко опублікував окремими виданнями свої монографії про відмінки: “Функции генетива в южно-русской языковой области”, 1913; “Локатив в українській мові”, ЗІФВ УАН, ч. 18, 1925; “Номінатив і датив”, ЗІФВ УАН, ч. 32, 1925; “Вокатив і інструменталь”, ЗІФВ УАН, ч. 45, 1926; “Акузатив”, ЗІФВ УАН, ч. 67, 1928.

У своїх працях про відмінки проф. Є. Тимченко використовував головно фольклорні матеріали з усіх районів України. Крім того, він користувався також окремими пам'ятниками Київської Руси XI—XII ст., літописами, грамотами XVI—XVII ст., літературними пам'ятниками XVII ст. З творів української літератури Є. Тимченко використовував лише твори І. Котляревського, Т. Шевченка, Марка Вовчка, Квітки-Основ'яненка і О. Фельковича. Твори багатьох клясиків української літератури (П. Мирного, Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, Лесі Українки та інших) Є. Тимченко не використовував для своїх розвідок.

Є. Тимченко не класифікував своїх прикладів за принципом нормативності синтаксичних конструкцій, не відділяючи літературних форм від діалектичних.

Перед українським мовознавством стоїть завдання докладно висвітлити синтаксичні функції прийменників у сучасній українській літературній мові, використавши для цього не тільки фольклорні матеріали і не тільки твори класичної літератури, а й зразки різних жанрів наукових і публіцистичних творів.

2.

Хоч самостійного лексичного значення прийменники не мають, проте вони не мілком позбавлені лексичного значення. Це лексичне значення прийменників найбільше виявляється у тих прийменниках, що утворилися пізніше з інших частин мови. Наприклад слово “навколо”. Воно в залежності від контексту може бути прислівником або прийменником. **Навколо ліс шумів.** Навколо хати росли вишні. У першому речення слово “навколо” є прислівник місця. У другому речення “навколо” є прийменник, що визначає просторові відтінки, просторові відносини між предметом (хати) і дією (росли) і одночасно визначає підлеглість члена речення хати

другому членові речення росли. Отже в другому прикладі в ролі прийменника виступає прислівник (навколо), бо він виявляє відносини іменника в непрямому відмінку (хати) до іншого слова в реченні (росли). Лексичне значення прийменника “навколо”, утвореного із прислівника, цілком ясно виявляється.

Лексичне значення прийменників **в, на, від, до, за** — невиразне. Це тому, що генетичний зв'язок цих прийменників із тими словами, від яких вони утворилися, втрачено. Тому то визначити лексичні значення давніх прийменників значно тяжче, ніж нових.

Найголовніші функції прийменників — це визначення просторових та часових відносин. У визначенні цих відносин прийменники мають найбільше значень та їх відтінків.

Крім цих найпоширеніших значень прийменники висловлюють ще такі відносини: причинові, цілеві, умовні, способу дії, обмежувальні, об'єктні, повірювальні та інші.

Система прийменників, як зазначає Ю. Шерех (“Нарис...”, 175) є “прибудовою чи надбудовою до відмінків”. Кожен прийменник, зв'язуючися з певним відмінком, далі диференціює і розвиває питоме значення відмінка. Історичний розвиток української мови іде в напрямку поширення прийменниково-аналітичних конструкцій. Загальна тенденція розвитку мови полягає в тому, щоб, як каже Ю. Шерех, “закріпити за кожним відмінком небагато головних значень — передусім абстрактніших: об'єкта, суб'єкта, непрямого об'єкта, знаряддя, — а конкретніші значення, зв'язані насамперед з часом і місцем, а також вужчі значення — передати прийменниковим конструкціям”. (“Нарис...” 175). Прийменник дає можливість мові висловлювати різні нові синтаксичні відношення, відрізняти відтінки поняття, деталізувати думку, відповідно до потреб ускладнюваного мислення.

Отже синтаксичні відношення, що їх не висловлює або недостатньо висловлює відмінок, передаються прийменником, прийменниковими конструкціями.

Сполучення прийменників з відмінками дає можливість висловлювати надзвичайно багато різних відтінків значення.

На прикладі прийменника “ЗА” покажемо головні відтінки цих значень.

3.

За морфологічною класифікацією прийменників прийменник “ЗА” належить до категорії **п е р в о - т в о р и х** (первісних) прийменників, до якої належать давні прийменники, походження яких від якоїсь іншої частини мови ми не можемо встановити.

Прийменник “ЗА” в українській мові вживається з трьома відмінками: з родовим, знахідним і орудним.

Найчастіше прийменник “ЗА” вживається із знахідним і орудним відмінками.

Головні відтінки значень сполучень прийменника “ЗА” із знахідним відмінком — це просторові, часові, обставинні та інші значення. Розглянемо їх докладніше.

ПРИЙМЕННИК “ЗА” ІЗ ЗНАХІДНИМ ВІДМІНКОМ

I. ПРОСТОРОВІ ЗНАЧЕННЯ:

A. Напрямок руху, дії ззаду чогось:

Ховається за чужі плечі. Сісти за стіл. Посадити за стіл (і за столом). Ставити за дерево. Квіти пов’яжу, за голову кладу. Ой погляне козак Нечай за тихії води. Ой пішов милий за ліс, за діброву.

B. Обмеження дії щодо місця:

Заїхав за Дунай та й додому не думай.

C. Віддалення:

За 5 верстов. За два кілометри від моста.

D. Різні відтінки обмеження дії. (Дія скерована на частину цілого):

Один бере за рученьку, другий за рукав. За чуб скубе. Візьму вола за рога, а кобилку за чупринку. Тягти за хвіст. За боки беруться. За серце ухопився.

E. Різні відтінки обмеження дії:

Вийшла за військового. Віддатися за багача. Постраждати за правду. Платити за обід. Міняти за коні. Платити за землю.

II. ЧАСОВІ ЗНАЧЕННЯ:

A. Відтінок часу, протягом якого сталася дія:

Зробити за одну ніч. Виконати за один місяць. Виплакала очі за чотири ночі. За останні два роки він дуже змінився.

B. Період часу, після якого щось сталося:

“Сили підживали. За два тижні він уже зводився з лави” (Коц.).

III. ОБСТАВИННІ ЗНАЧЕННЯ ЩОДО СПОСОBU

ДІЇ:

A. Бути в певній ролі:

Будь мені за тата. “Щоб була вона за матір” (Ш). Шляхтич перебрався за мужика. Я не хочу тобі за милую бути. Він мені за дитину рідну став. У мене двадцять літ за джуру пробував. Скриня моя за стіл править. Найнятися за пастуха. Він став за вчителя. Царівну бери собі за жінку.

B. Заміна суб’єкту або об’єкту тим, що висловлено в знахідному відмінку з прийменником “ЗА”:

Десь же я в тебе, мій милий, за наймичку робила (замість). Якби де в затишку, то стала б за дівку (така як дівка).

IV. ОБСТАВИННІ ЗНАЧЕННЯ, ЩО ПОКАЗУЮТЬ ПРИЧИНОВИЙ ЗВ’ЯЗОК:

A. Причиною дії підмету стала якась особа або річ:

За той кожух сім раз лупив. То за миску, то за ложку, то за черепок який заведутся. Сварка за дурницю. Спасибі, дівчино, за добре слово. Йому довелося пробути там три роки за кару.

V. ОБСТАВИННІ ЗНАЧЕННЯ ЩОДО МІРИ І СТУПЕНЯ:

A. Міра:

Їси за чотирьох добрих косарів. Старий, а розуму за дитину не має. Заважив за муху.

B. Ціна і вартість:

Купив за карбованець. Продати за копійку.

VI. ОБСТАВИННІ ЗНАЧЕННЯ МЕТИ:

A. Мета:

Хто за віру умирає, той собі царство заробляє.

Б. Прийменник “ЗА” протиставляється прийменникові “проти”:

Він боровся за свободу проти гніту і неволі.

VII. ЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ПОРІВНАННЯ:

A. Обставинні відношення ступеня порівняння:

Що солодше за мед? Наталка краща за всіх. Задні ноги довші за передні. (Або — від передніх, ніж передні).

Не можна вживати таких словосполучень як “довші передніх”. (Це русизм).

VIII. ПРИ ДІЄСЛОВАХ ГОВОРІННЯ, ДУМАННЯ ОБ’ЄКТ ВПРОВАДЖУЄТЬСЯ ПРИЙМЕННИКОМ “ЗА”. АЛЕ ЧАСТИШЕ ЗАМІСТЬ “ЗА” В ТАКИХ ВИПАДКАХ ВЖИВАЄТЬСЯ ПРИЙМЕННИК “ПРО”:

Стара жінка розпитувала Грінченка за Київ. Піду я в чисте поле орати, чи не забуду за дівчину думати. Журитися за ким. Він за мене не забуде. Я не хочу за корову й знати. Завжди за нас пам’ятав. Як будуть питати за мене. Дбаєш за мене. Боже, коли за мене наговоряться люди. Ситий за голодного не згадує.

ПРИЙМЕННИК “ЗА” З ОРУДНИМ ВІДМІНКОМ

I. ПРОСТОРОВІ ЗНАЧЕННЯ:

A. Місце:

За синім би морем милого знайшла.

B. Напрямок і місце дії ззаду чогось:

Пливе човен води повен, а за ним весельце. Гнатися за ким. За горою, за крутою та живуть люди слободою.

У такому значенні прийменник вживається з дієсловами: класти, ставити, лягати, сідати, ставати.

C. Рух услід кому або чому:

Пішла наша розмовоњка тихо за водою. Пливи, косо, за водою.

D. Послідовність дії:

Пішло за вітром.

E. Обмеженість дії щодо об’єкту:

Полювати за вовком (і на вовка). Треба стежити за тими людьми.

У західноукраїнських говірках — у Галичині — прийменник “ЗА” вживається з дієсловом шукати:

Пізала, що то єї тато і єї чоловік за нею шукають (ЖС III, 380). А жінка ту так шукає за дитинов (Явор. I, 181). Твоя баба за тобов шукає (там же).

(О. Курило, “Уваги...” 91: “У західніх говірках шукати за ким, за чим”).

Погоня була вже в лісі, шукала за ними (Франко.)

В усіх частинах України, за винятком Галичини, а також в українській літературній мові дієслово

ШУКАТИ ВЖИВАЄТЬСЯ БЕЗ ПРИЙМЕННИКА “ЗА”

A. Приклади:

Шукав долі (Т. Шевченко). Чого вони там шукають? (Т. Шевченко). Не своє шукає (Т. Шевченко). Благослови шукать долю (Т. Шевченко). (Див. О. Синявський. “Норми...” 239 стор.). Ой піду я в поле, пошукаю долі (Чуб.). Телятко шукаю (Чуб.). (Див. О. Курило, 91). Чи довго будемо блукати і шукати Рідного Краю на своїй землі (Л. Українка). “Навчить нас, де і як його шукати” (Л.

Українка). Маланка шукала Андрієвих пальців (М. Коц.). А руки шукали нового. (М. Коц.). Руки шукали жертви (М. Коц.). Викликала у нього потребу скрізь шукати її (М. Коц.). І коли врешті знайшов, що віддавна шукає (М. Коц.).

ІІ. ОБСТАВИННІ ЗНАЧЕННЯ ПРИЧИНИ:

За дрібними слізеньками світонька не бачу. За ліхими ворогами гуляти не вийшла. За дурною головою та й ногам лихо. Рада б тебе одівдати, та не можу за темними лугами, за широкими степами, за бистрими ріками. За великим носом нічого не бачить. За слізми кривавими світа не бачу.

ІІІ. ОБСТАВИНА МЕТИ:

Біганина за кавалком хліба (Рильський).
Але частіше вживаються конструкції з ПО:
Пішла по воду.

ІV. ОБСТАВИНА УМОВИ:

За хорошим чоловіком жінка молодіє.

V. ОБСТАВИНА СПОСОБУ ДІЇ:

Сидить за шитвом чи за прядивом. Іменник відміняється за відмінками.

VI. ПРИ ДІЄСЛОВАХ ПЛАКАТИ, СУМУВАТИ, ТУЖИТИ, ГОЛОСИТИ, ЖАЛУВАТИ, ЖУРИТИСЯ ТОЩО ОБ'ЄКТНІ ВІДНОШЕННЯ ІМЕННИКОВОГО ДОДАТКУ (ЗА КИМ І ПО ЧОМУ):

Ілаче дитя за тобою. Нехай заплаче вся родина за мною. За тобою, Морозенку, вся Україна плаче. Не журись за ними. (Нор.: Журиться отець по мені). Умру з жалю за тобою. Журба за ним. Туга за рідним краєм. (Тут іменники дієслівного походження).

VII. ПРИСУДКОВІ ЗНАЧЕННЯ:

Вся робота за мною.

VIII. ПРИ ПРИКМЕТНИКАХ:

Проворний як ведмідь за горобцями. Швидкий як ведмідь за перепелицями.

IX. ЗНАЧЕННЯ: "ВІДПОВІДНО ДО ЧОГО", "НА ПІДСТАВІ ЧОГО", "ЯК ХТОСЬ СКАЗАВ" (ЗРОБИВ):

Вдягнений за останньою модою. Вирахувати за формулою. За цим зразком. За оповіданнями старих людей. За законом. За його спостереженнями. За його порадою. За вашою згодою. За власним бажанням. За звичаєм цієї країни. За повідомленням газет. Працювати за фахом. П'еса за романом Н.-Лев. За Грушевським. (Треба уникати рус.: "по Грушевському" і діалектизма: "після Грушевського").

ПРИЙМЕННИК "ЗА" З РОДОВИМ ВІДМІНКОМ

I. ЧАСОВІ ЗНАЧЕННЯ:

За старих часів. За панщини. За гетьманщини. За Нерона. За години покосили сіно. Вижав жито за сонця. За його царювання. За нашого господарювання. Не за нашої пам'яті. От було за наших часів (Л. Укр.).

Прийменник "ЗА" вживається також в ідіомах. Тоді він, звичайно, ніяких відношень не визначає, бо в ідіомах окремі слова втрачають своє значення, а вся фраза сприймається як одно нерозкладене

словосполучення. Приклади: Він пішов світ за очі (навмання).

ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ НОВОТВОРІВ ПРИЙМЕННИКА "ЗА":

Прийменник "ЗА", як і інші прийменники, може бути використаний у мові як матеріал для утворення іменних неологізмів чи новотворів. Наприклад: із двох слів — за кордоном утворюється прикметник "закордонний", із слів за морем утворюється прикметник "заморський". За цим принципом утворені слова: заальпійський, забайкальський, задніпрянський, Запоріжжя, запорозький, Засулля, засульський тощо.

РЕЦЕНЗІЇ

КНИЖКА ПРО ВЕЛИКОГО САДІВНИКА

І. Розтін. Володимир Л. Симиренко. Накладом Української Вільної Академії Наук. Вінниця — 1959-1960 — Канада. Стор. 80 з 8 фотознімками. Ціна 1 дол. 50 центів.

Хоч це й дуже сумно, однак, треба визнати, що ми знаємо далеко не всіх наших видатних людей. Більше, часто навіть не знаємо їхніх прізвищ, не чули про їхню працю.

Навіть чужинці часто знають про наших фахівців більше, як ми самі, а ще частіше "старший брат" залучає їх до "общого котельника" і наші видатні люди стають відомі світові як росіяни.

Чи наводити приклади?

Тому треба особливо вітати добру думку УВАН у Канаді видавати серію біо-бібліографій діячів української науки: насьогодні з цієї серії видано 8 книжок, до яких належить і та, про яку пишемо.

Книжка ця — короткий нарис життя та наукової й громадської діяльності видатного вченого-помолога Володимира Львовича Симиренка.

Крім проф. д-ра І. Розгона у складанні цієї книжки брали участь професори О. Архімович і М. Боровський. Зміст її такий: 1) V. Simirenko — Alexander Archimovich; 2) Вступне слово — М. Боровський; 3) Літопис роду Симиренків; 4) Василь Симиренко; 5) Лев Симиренко; 6) Володимир Симиренко; 7) Біографічні відомості; 8) Науково-організаційна діяльність; 9) Основи вчення В. Симиренка в галузі української помології; 10) Праці до реконструкції садівництва України; 11) Зміст часткового сортознавства плодових дерев України. Ренет Симиренка: Походження й подрібнення. Ботанічно-помологічний опис. Біологічні особливості. Врожайність ренета Симиренка (таблиця). Запилювачі для ренета Симиренка. Особливості та якості продукції. Виробниче значення сорту для плодівництва.

Список маточних дерев ренета Симиренка в УРСР. Частковий список друкованих праць В. Симиренка. Бібліографія.

З літопису роду Симиренків довідуюмося, як козацькі нащадки своєю енергією та здібностями зуміли не тільки влаштувати своє особисте життя, але й служити рідному народові та науці.

Перші розділи книжки читаються як цікавий беле-трістичний твір.

З давніх-давен Україна була славна своїми овочевими садами. Недурно в наших піснях так часто згадуються садки, гаї та плодові рослини, як вишні, черешні тощо.

Кохаючися в садівництві, українці, звичайно, пропували вирощувати нові види, нові сорти овочів. Певна умілість цього вирощування передавалася з роду в рід, плекали його цілі покоління, збагачуючи досвід своїх попередників.

Проте, садоводи, здебільшого, не мали відповідної освіти. Це були аматори-практики.

З аматорства почав був ірацювати в цій галузі ї рід Симиренків, але подальші покоління, озброєні високою фаховою освітою, сполучали ї з практичним досвідом, об'єднуючи великою любов'ю до справи.

Праця кількох поколінь Симиренків знайшла своє завершення в діяльності Володимира Симиренка, що йому присвячено книжку.

Куля невідомого (на прізвище тільки) злочинця 24 лютого 1919 р. вбila батька Володимира Симиренка, а масток був удержанений.

Син — Володимир Львович — дістав дозвіл 1920 р. заснувати на терені батьківського маєтку садово-гороною досвідну станцію в с. Млісі.

Одночасно В. Симиренко, закінчивши високу фахову школу, залишається в ній як доцент, а незабаром його обирають на професорську кафедру в Уманському та Полтавському сільсько-господарських інститутах.

Професоруючи в інститутах, Володимир Львович керував і надалі Мліївською станцією, був директором Всесоюзного науково-дослідного плодоягідного інституту в Китаєві (під Києвом), редактором журналу "Садівництво, виноградарство та городництво", організатором наукових з'їздів тощо.

В. Л. Симиренко присвятив усе своє життя науково-практичній роботі й був, зрозуміло, далекий від усякої політики.

Як науковець, насамперед, він рішуче виступав проти впровадження всіх без розбору мічурінських методів і сортів плодоягід.

Та чи не сильніше "провинився" В. Л. Симиренко, перетворивши Україну на всесоюзний центр садівництва та плодівництва на чолі із згаданим інститутом у Китаєві.

Усе це призвело до звичайних в СРСР наслідків: Володимир Львович був заарештований 1933 року, за судженій до розстрілу; присуд змінено на 10 років ув'язнення.

Року 1937 Володимир Симиренко був звільнений і виїхав на Курщину, де через три місяці знову був заарештований. Від початку жовтня 1938 року слід за ним загинув.

Це коротко про життя нашого видатного вченого.

Проф. д-р Розгін, сам видатний фахівець, зумів подати хоч коротко, але вичерпуючий портрет багатогранної діяльності В. Л. Симиренка.

Книжку цю конче повинен прочитати й мати в собі кожен, хто цікавиться життям і досягненнями наших видатних людей. Біографічну частину книжки варто читати підліткам, яких буде вабити шлях представників славного роду Симиренків. Тим більше, що вона написана за даними родини В. Симиренка — дружини, дочки та сина, коштом яких і видана ця праця.

На закінчення. На обгортаці книжки надруковано: "Володимир Л. Симиренко". Цо це за дивне скорочення? Уявіть собі заголовок: "Тарас Г. Шевченко". Чи не буде здаватися він дивним? Звичайно, "Кожний ірай має свій обичай", але ж чи варто всі "обичаї" переймати?

Та, кажучи "поправною" мовою, "менше з тим". Да-

леко прикріше вражас, що на обгортаці видання наукової інституції вміщено звичайну "бизнесову" рекламу та ще й дуже вимовну: "Найбільша надія на поступ людства в кооперації".

Не годилося б такі реклами вміщувати в книжках про українських учених.

Може, це прикрій недогляд редактора?

В. СТЕБЛЕЦЬ

В УКРАЇНСЬКОМУ БОЛОТИ...

Лист до найближчого друга — Д. Ф. С.

"Сам пишу я, сам читаю,
Сам друкую й розсилаю,
Та ніхто читати не хоче,
Лиш глузує і регоче", —
Так ти пишеш жалібенько.
Та скажу тобі швиденько:
Нащо, кумцю, прієш, б'ешся?
Таж смішним ти нам здаєшся!
Нащо порохи архівні
Ти ковтаєш супротивні,
Все шукаючи тих фактів
Та ворожих злісних актів?
Чи кому все те потрібне
Нецікаве й малоплідне?!.
Таж усе це всім відоме
І без тебе. О, Содоме!
Нащо ж б'ешся ти, нуртуєш
І нас цифрами годуєш?
Їжа ця для нас — прекепська!
Нам гризня партійна лепська:
Там життя, там гострі леза,
Там і лайка, й антитеза.
В тебе ж що? Самій числа!
Числа, числа, числа й числа...
Сон нагонять й думка кисне,
В голові туман вже висне.
Геть же з цифрами, нудото,
Йди до дідька ти в болото!
Годі тобі колотитись:
Доведеться все ж втопитись
В нашім славнім морі-злоті,
В українському болоті...
Ми ж тоді — хильнем чарчину
(Та й не першу, й не єдину!),
Щоб зелений змій з'явився,
Щоб наш розум просвітився,
Щоб очистивсь від бридоти,
Що торочив ти нам доти.
Спом'янем тоді в гризоті,
Що втопився ти — в болоті,
Що його творили всі ми
У співпраці із отими,
Хто бажає, щоб до ката
Розвалилась наша хата —
Непотрібна, бо злиденна,
Непривабна, бо буденна,
Й не така, як у сусідів,
Що з коштовних самоцвітів..."

(На межі нового — 1961 — року,
як безсоння сні розгонило).

Мит. Сріблянський

ПОВІДНИ, ЛЮТИЙ, 1961

Пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Вашингтоні нервус окупантів

Московська "Советская Культура" в числі від 24 грудня 1960 р. друкує статтю невідомого нам професора М. Пархоменка під заголовком "Тарас Шевченко і поборники "холодної війни". У статті говориться про значення Шевченка для людства, цитується І. Франка (...Десять літ вік томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій"), говориться, що "художні твори Тараса Шевченка — його вірші й поеми — належать до світових шедеврів поетичної творчості".

Поруч з цим за американською газетою "Стар" (професор навіть не подає, де вона видається, бо він її, звичайно, не бачив навіть, а пише на певне замовлення) розповідає, що "ніхто ні в палаті представників, ні в сенаті навіть не спітав, хто такий Шевченко..." "Звичайно, — пише далі М. Пархоменко, — мовчання панів сенаторів можна зрозуміти: нікому з них не хотілось виставляти на показ своє неуктво".

У статті оповідається, що спочатку міністерство (пан професор навіть не знає, яке саме міністерство) і сенатська комісія законодавців передбачень рішуче відкинула ідею побудови пам'ятника у Вашингтоні. Та, мовляв, "знайшовся в Америці приїжджий, імпортованний після війни в Америку "просвітитель", який пояснив сенаторам і "поліцейським з міністерства", що наявність цього пам'ятника сприятиме "недовolenню" в Радянському Союзі і що, нарешті, цим можна буде "досадити панові Хрущову!"

Далі московський пан професор називає цього "злочинного просвітителя" американців, мовляв, цю "просто таки похмуру ролю відіграв якийсь Лев Добринський". Отаке! Професор Лев Добринський, визначний американський вчений, відомий уже не тільки в Києві, не тільки редакторам "Правди" та "Ізвестій", а навіть і самому Микиті Хрущову, для професора М. Пархоменка раптом став "якимось". Мало того: він... "імпортований" до США аж по Другій світовій війні! (Професор, Лев Добринський народився у США в 1918 році!). Віримо, що тези цієї статті автор одержав готові, то винити його за таке зразкове незнання справи, про яку він пише, навряд чи можна. Його ж замовники цією свідомою брехнею в очах підрядянського читача хотіли принизити саму справу: мовляв, американці тут ні при чому — це імпортований український буржуазний націоналіст іх баламутить... Бідні ж ті читачі!

Далі М. Пархоменко обурюється точкою ухвали Сенату, що пам'ятник буде збудований "не коштом США", докоряючи, що бюджет США так "міцно орієнтований на воєнні цілі, що будівництво пам'ятника поетові в ньому не знайшлося ні цента".

Пан професор навіть і в мислі не має, що українці вважали б образою для себе і для Шевченка навіть думку, що пам'ятника Кобзареві України мали б будувати на кошти США! А що кошти пам'ятника ніякою проблемою не будуть, це в Москві також у голову ні кому не прийде...

Дуже обурюється автор статті на "буржуазних націоналістів" і за те, що вони "Вже й зараз надривають ся від крику, брехливо обвинувачуючи радянське літературознавство в тому, що воно трактус Тараса Шевченка як "революціонера марксистської школи" і тлү-

матичить його поезію "як творчість більшовика, що вмер до настання свого часу".

М. Пархоменко запевняє: "мільйони радянських читачів, що палко люблять поезію Тараса Шевченка тільки посміхаються з цих вигадок", а "його зарубіжним шанувальникам" він радить праці радянських публікацій, у яких Шевченка вважається "революційним демократом" і не більше, а тому, мовляв, "Лев Добринський завідомо (!?) бреше".

Дозвольте ж, пане Пархоменко, довести, що бреше, як Ви деликатно висловлюєтесь, не Лев Добринський, а Ви. Щоб Вас переконати в цьому, я наведу пару цитат з "Путівника" по "Канівському Державному музею-заповіднику "Могила Т. Г. Шевченка", виданому в Києві в 1960 р. На стор. 8-ї цього видання написано таке:

"...тексти з творів Тараса Шевченка, в яких висловлено тверду віру в краще майбутнє трудащого люду, мрію про щасливве життя, яке приніс людям Вітчизни Великий Жовтень".

А на стор. 104 цього ж видання написано ще точніше:

"Великий Кобзар безсмертний: він ІШОВ (підкр. наше. Ред.) і ЙДЕ сьогодні в одному із нами строю — строю борців і будівників найкращого і найсправедливішого суспільства на землі".

Чи Ви вже почервоніли, пане професоре? Тішусь, що Ви порядна людина, бо не пробуєте заперечувати ці цитати, з яких таки очевидчі "пахні" думка, що, наджніший великою науковою Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна (та ще й Микити Хрущова на додаток!) Шевченко, мріяє дожити до "Великого Жовтня", щоб іти "в одному строю борців і будівників найкращого і найсправедливішого суспільства на землі", яким очевидно є не суспільство, створене "буржуазною демократією", а "демократією" Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна та ще й Хрущова на додаток...

Ви, звичайно, мовчите, що якби Шевченко дожив до цього часу, то став би свідком винищення його народу голодом, холодом, кулею в потиліцю і всячим іншим соціалістично-окупантським мором, став би свідком російського хамського фальшивання його творів і в строю борців "найкращого в світі суспільства" ішов би до місця, у якому одержав би російську окупантську кулю в потиліцю... Ви про це мовчите, але український народ, в Україні й на чужині сущий, знає це дуже добре, тому ваше писання вважає не чим іншим, як "собака гавкає, вітер несе..."

Цю статтю передрукувалася (А як же!) без коментарів київська "Радянська культура" в ч. від 29 грудня 1960 р. Переклад зроблено жахливо, "завідомо" намагаючись не відріватись від мови "старшого брата".

Як відгук на статтю М. Пархоменка в "Радянській Україні" від 12 січня ц. р. видрукувано поезію-сатиру Гр. Плоткіна "Пам'ятник Кобзареві", у якій просто безглуздо наклепується на американських "буржуїв" — і що вони мають спільногого з нашим пам'ятником, то й сам Хрущов, який це все писання благословляє, не знає! Тут поет порівнює Т. Шевченка з... Люмумбою, запевняє, що Шевченко "руку стискає Фіделеві Кастро і шле патріотам Лассу пригіт". Складається враження, що Григорій Плоткін, який часом може написати й непоганого вірша, збожеволів остаточно.

Попадає в цьому вірші і колишньому президентові США Д. Айзенгаверові, якого не називається по імені, але він виступає тут під іменем "любителя гольфу" і "рече" таку політично-поетичну промову:

— Панове, кричати не варто, —
Якщо мої думці Сенат довірія,
Хай скульптори зліплять вкраїнського барда,
але саме барда, а не бунтаря!
Живого б, звичайно, скарали ми люто,
але для померлих немає тюрми!
Ім'я ж Кобзареве — ідейна валюта,
якою придобаємо прихильників ми!

До цього віршилища додано малюнок: насуплений і лютий, як звір, Тарас Шевченко крокує по землі кулі, а череваті "буржуй" — карлики чіпляються за його ноги, щоб стримати його хід...

Читаєш і дивишся на це все і не знаєш: реготати чи гніватись? Але, мабуть, тут пасус третє: гидувати! Бо що інше, як не огиду може викликати цинізм, з яким у статті обвинувачується американців і їх "помічників" українських "буржуазних націоналістів" на чолі з "імпортованім по війні" Левом Добрянським у зневазі пам'яти Великого Поета використанням його імені для холодної війни, щоб як наслідок тієї статті друкувались подібні вірші, які є не засобом холодної війни, а тільки "прославленням" Кобзаря України?

Ні, росіянин таки остаточно втратив повагу до себе. До такої падлочності ще не дійшла жодна нація світу. Російські окупанти остаточно скотились у моральну прірву, звідки їм ніколи не вдасться вилісти.

П. ВОЛИНЯК

Про одну доповідь і ще про дещо

Доповідь д-ра Б. Стебельського на святі державності в Торонті викликає цілий ряд думок. Справа не в доповіді, а в стилі нашої політичної діяльності на еміграції. Отож, якщо я говорю тут про доповідь Б. Стебельського, то вона для мене є тільки прикладом, бо загально його доповідь була, порівняно з іншими, досить доброю.

Перш за все я хочу докладно поінформувати громадянство, як сталося, що д-р Стебельський став доповідачем на святі. Знаю, що це декому не сподобається, але я певен, що неправильна чи недостатня інформація часто викручує мозки навіть і розумним людям, тому не вважаю за потрібне щось утаювати.

Отже у відділі КУК довший час були суперечки, хто має зробити доповідь на святі. Демократичний блок виставляв д-ра М. Шлемкевича з Нью-Йорку, УНО п. Плав'юка, а ЛВУ — ред. Матлу. Боже мій, що ж тут поганого? КУК же — коаліція, то це цілком нормально. Вирішили голосувати. Щоб було все чесно, відбулось таємне голосування. Висліди такі: Шлемкевич — 7 голосів, Плав'юк — 4, Матла — 4. Такі висліди не сподобались "соборним націоналістам" і представник ЛВУ, насупившись, буркнув:

— Ну, що ж! То ѿ святкуйте собі...

Створилось враження, що націоналісти обох відламків участі в святі не візьмуть. Врешті демократичний блок поступився: вирішили дати волю УНО і ЛВУ — кого вони поставлять на доповідача, то хай уже той і буде, бо свято ж дорожче від партійних принципів. Так на афішах і програмках появився ред. Б. Стебельський...

Коментарів ніяких не даю — кожен читач сам уміє думати, моя справа подати факти, які я здобув із першого джерела. Я певен, що читачі самі зроблять висновки, яка з наших політичних і громадських організацій ходить у довгих штанях, а які наші політики, хоч і мають сивий волос і лисину більшу, ніж я, але підстрибують у трусиках...

Щодо самої доповіді. Мушу призвати, що я дуже доброї думки про д-ра Стебельського — він належить до тих, що мають знання і вміють думати, хоч не завжди ці свої якості виявляє. Тому я й

не був проти того, щоб він виступив з доповіддю. Зустрівшись з ним у залі, я сказав:

— Колего, вітаю з успіхом!

— З яким? Ще ж невідомо, як моя доповідь вийде!

— Якщо ви говорите 15 — 20 хвилин, то вийде дуже добре, ну, а як годину чи й більше, то буде погано.

— Я її був так і зробив, але мені сказали її значно поширити, що я ѿ мусів зробити...

Вибачте, шановний колего, що я переказую зміст нашої розмови, бо однак її чули найменше 5 — 6 осіб, які були навколо нас. А переказую я її тому, щоб показати, що хтось то давав Вам вказівки, як будувати доповідь. Хто саме — я не знаю, але факт, що вказівки були. Може вони були навіть і добрими, хоч я в тому сумніваюсь, бо вже сам факт збільшення доповіді до 44 хвилин свідчить про погану пораду.

Поскільки доповідь на святі державності не є приватною справою, то я дозволю собі висловитись, які, на мою скромну думку, були її недоліки, щоб у майбутньому можна було їх урахувати.

Я вже сказав, що доповідь була дуже довга. Уявіть собі кілька промов англійською та українською мовами, два величезних хори, оркестра, художнє читання, чужі визначні гости в залі і доповідь, яка забирає 45 хвилин часу! Пора вже з такою практикою кінчити.

Мені здається, що якби в даному випадкові замість доповіді-лекції і замість довгих міжпартийних суперечок про доповідача, дати якомусь доброму артистові прочитати текст 4-го Універсалу Центральної Ради і текст ухвали Трудового Конгресу про Соборність, то це була б дуже щаслива розв'язка справи, бо цих текстів майже ніхто не знає, а крім того, вони зробили б відповідний настрій у публіці, що і є завданням такого свята.

Я з тривогою чекаю Шевченківського свята, передбачаючи такі ж самі бої за доповідача і доповідь уже не на 45 хвилин, а щонайменше на годину-півтори.

Другою хибою доповіді я вважаю "крутянське стогнання" і двічі вжитий плаксивий вираз "встоя-

ПОВІДЛІ, ЛЮТІЙ, 1961

тись не було сили" (раз голова КУК М. Романюк, а другий раз доповідач). І коли забудеться ця солоденька плаксива пісенька, щоб її не згадували хоч на великих урочистостях?

З приkrістю треба відзначити, що д-р Б. Стебельський, хоч і дуже делікатно, але повторив безпідставний закид "соціалістичному урядові" УНР, що під Крутами вислано лише студентський курінь. Це обвинувачення настільки безпідставне, настільки шкідливе, особливо, коли воно говориться перед чужинцями (а це часто робиться!), що оминати цей факт просто було б злочином.

Пару років тому я, щоб припинити це стогнання, замовив був майорові Битинському спеціальну статтю на цю тему, просив його зробити схему розташування наших і російських окупантських частин і все це був видрукував у "Нових Днях", сподіваючись, що ці безглузді обвинувачення уряду УНР припиняться раз і назавжди. Ні, не помогло, хоч на тій схемі були показані всі інші частини, крім Студентського Куреня, який був не "погано озброєною групою підлітків", а добре вишколеною бойовою одиницею, на схемі показано було основні частини того фронту, навіть де стояли гармати й кулепетри і скільки їх було.

На війні, як на війні — бувають перемоги, бувають і поразки. Під Крутами була поразка військова, але перемога політична. За кілька днів уряд підтягнув резерви, відкинув окупантські частини, збрали тіла побитих героїв і вроцісто поховали їх на Аскольдовій могилі. Це була виняткової ваги політична демонстрація, яка зробила цілу революцію в мисленні широких мас, у їх ставленні до окупанта. А все таки націоналістичні критики Центральної Ради ніколи не висувають цього світлого моменту (хоч би відкинення окупанта від Києва і звільнення Крут), а тільки стогнуть про "поразку й жертви" під Крутами, виробляючи в громадянства, особливо в молоді, думку, що наш уряд був незданий, армії ми не мали і "затикали" такі важливі фронти "групками підлітків", що абсолютно суперечить історічній правді.

Я вважаю це політичною помилкою, яка тепер певними колами часто повторюється просто механічно.

Третім, що мені не подобалося у доповіді д-ра Б. Стебельського, це замаскована полеміка з доктором М. Шлемкевичем. Хоч його ім'я назовано й не було, але твердження доповідача, що священик, який не вірить у св. Євхаристію, мусить відійти від Престолу, а українець, який не вірить у нашу самостійність, мусить відійти від політики, у більшості слухачів не залишило сумніву, про кого йде мова.

Можливо, що не всі наші читачі знають, у чим справа, тому пригадаю, що пару місяців тому в "Листах до приятелів", які видає й редактує відомий наш публіцист М. Шлемкевич, було видрукувано дискусійну статтю А. Білинського "Державний чи народний центр". За браком місця не передказую статті, але засчитую, як її оцінив Д. Донцов ("Гомін України" від 7 січня ц. р.):

"...повільна гангрена "прогресивної" частини української еміграції — через "тітовщину", через ставку на яничарство ("kadri")

паргійні), через "нашу державу УССР", через демократичну — а подекуди й "націоналістичну" "реабілітацію" зміновіховщини (В. Винниченка, М. Грушевського, тичинівсько-скрипниківського "відродження"), через непередрішенство і співпрацю з "єдинонеділімцями" московськими, — через всі ці етапи та гангрена виявилася явно в цинічнім, відкинувшім всі маски, — заклику "Листів до приятелів"..." .

"...У "Листах до приятелів", під редакцією був. "творчого націоналіста" з-під стяту Д. Палієва у Львові, розвивається ціла теорія капітулянства перед червоним царятом".

"...радять "визнати дійсність", витворену на Україні Леніном, Сталіном, Троцьким та Хрущовим, — і думати не про "максимальні програми", а про "позитивну працю", не про українську владу в Україні, а про "корисну для нас розв'язку поодиноких питань"..." .

"...Особливо обминати "революційну акцію", тому її "приятелі", симпатики УНРади, в своїх листах віддають належну пошану "націоналістові" Д. Андрієвському за те, що той піддав "ревізії становище еміграції до державної форми УССР"... Хто думає інакше, той фантаст, якому треба набиратися розуму у "приятелів" зміновіховців, і повчиться, що політика — це бізнес", лише бізнес".

"...Одне лиш незрозуміле, нашо для писань "приятелів" видавати тут окремі журнали? Таке саме пише й "рідномовна" московська преса в "нашій державі" УССР, або й "за синім океаном"..." . Хіба щоб посилити розклад еміграції?"

Сподіваюсь, що читачам уже ясно, хто "найбільший ворог" України. Але це ще не все. У "Гомоні України" від 14 січня ц. р. відбувається чергова розправа над "радянофілом" М. Шлемкевичем...

Характерно в данім випадку, що лають не автора дискусійної статті, а М. Шлемкевича. Це свідчить, що залежить не так на самій справі, як на певній особі, яку конче треба знищити, припечатавши її страшним терміном "радянофіл".

Між іншим, я аж ніяк не захоплений статтею А. Білинського, хоч у ній і нема того всього, що написував тут Д. Донцов, але вважаю, що поява таких статей не тільки не шкідлива, а й корисна, бо міжнародне становище взагалі, а України зокрема, порівняно з довінним часом, сьогодні так кардинально змінилося, наша сила в Україні, а особливо на еміграції настільки зросла, що застосування старих, довінних методів боротьби з окупантами було б сектантством, голим доктринерством і неминуче привело б нас до поразки. Тому треба тішитись, що є люди, які вміють думати, які шукають нових способів боротьби з окупантами України. Ці методи давно вже "намацується" в таборах УРДП і УГВР, а останнім часом і в таборі ОУН полк. А. Мельника (Андрієвський, Жданович). Шукає їх і Шлемкевич із своїми однодумцями. Важко сказати, хто й коли ці нові методи винайде, але хто шукає, той знайде, а під лежачий камінь вода, як відомо, не тече..

З приємністю можна відзначити факт, що сьогодні поза цими шукачами нових, ефективніших мето-

дів боротьби з російським окупантом, таки ми своєрідними політичними "незайманцями", лишаються лише Д. Донцов та бандерівці. До них ще інколи підпрягаються окремі особи з інших груп, які просто не розуміють, що у змінених обставинах треба змінювати й тактику, а також і політичні спекулянти, які на патріотизм еміграції привикли робити свій маленький поганий "бізнес". Звичайно, якби Д. Донцов і всі, що разом з ним гатять довбнею по кожній мислячій голові, включились у чесну і якісну дискусію, то цим тільки помогли б швидше пережити "кризу шукання", у якій еміграція перебуває вже довший час (і перебуватиме ще довго!), і, може, помогли б декому, в т. ч. й А. Білинському, уникнути помилок, які неминучі при кожному шуканні чогось нового.

Шкода, що дехто не збагне того, що сьогодні уникнути "кризи шукання" неможливо: вона породжена не мертвою доктриною, а живим життям. Тому порівняння М. Шлемкевича (чи будь-кого ін-

шого) з Ю. Косачем і обдарування порядних патріотів "орденом радянофільства" проблеми не розв'яже, а тільки ускладнить. Будемо сподіватись, що загал еміграції на цю провокацію внутрішньонаціональної боротьби не піддасться.

От чому я вважаю, що такі питання не сміють ставитися на вроčистих святкуваннях: на все є свій час і місце. Свято державності вже минуло і дозвілі нової на ньому вже не зробити, але ми сьогодні стоймо напередодні великих Шевченківських святкувань. Уже й сьогодні в окремих містах відбуваються суперечки про доповідачів, про партійні впливи і т. д. Якщо цих моїх кілька завваж, які я роблю з найкращим наміром, прислужаться до того, що замість партійно-дискусійної доповіділекції ми матимемо натхненне вступне слово на всіх загальнно-національних святкуваннях, то я не пошкодую часу й паперу, які я витратив на ці завважаги.

П. ВОЛИНЯК

З МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ

СВЯТО ДЕРЖАВНОСТИ В ТОРОНТО

У неділю 22 січня в залі Массей Гол відбулося свято державності, у якому взяли участь яких 3 тисячі осіб, в т. числі й митрополит Української католицької церкви в Канаді, який приїхав з Вінніпегу.

Свято відкрив голова місцевого відділу КУК адв. М. Романюк, з промовами виступили голова міста Н. Філіпс, посол до федер. парламенту д-р І. Кучерепа, який вітав присутніх від прем'єра Канади Дж. Діфенбейкера, міністер уряду Онтаріо А. Гросман, який вітав від імені голови пров. уряду Л. Фроста, Е. Томпсон, що вітав від імені лідера опозиції в парламенті Л. Пірсона. До речі, Л. Пірсон ще вислав і спеціальну телеграму, яку прочитав голова КУК М. Романюк.

Крім того, М. Романюк представив публіці заступника голови міської ради контролера Дональда Самервіла, завдяки заходам якого на будинку міської ради Торонта вперше в історії Торонта було вивішено українського національного прапора на відзнаку нашої державності. Присутні гучними оплесками вшанували Д. Самервіла й голову міста Н. Філіпса.

ЧИТАЙТЕ!

Т. ОСЬМАЧКА: "Китиці часу" — \$0.50; "ЕЛЬДОРАДО" (вибрані твори Котляревського, Гулака-Артемовського, Гребінки, Глібова, Грінченка, Франка, Самійленка та ін.) — \$0.55; "ВОЛОСОЖАР" (літ.-мистецький журнал) — всі числа за \$1.00; П. ПАНЧ: "Гомонія Україна" (роман) — \$2.50; В. ДУДІНЦЕВ: "Не хлібом єдиним" (роман, рос. мовою) — \$2.50; О. КИСІЛЕВСЬКА: "Листи з-над Чорного моря" (оповід., нариси) — \$2.00; Б. ПАСТЕРНАК: "Доктор Жіваго" (роман, рос. мовою) — \$7.50; КНИЖКИ ІВАНА МАНИЛА: "Колючий сміх" — \$0.25; "Постріли з пера" — \$0.30; "Січ і відсіч" — \$0.35; "Запоріжжя сміється" — \$0.25; "Байкар" — \$0.40; "Пеани і крини" — \$0.45.

Замовлення та гроші (чек, готівка або моні-ордер) висилайте на адресу В-ва "ВОЛОСОЖАР":

"WOLOSOZAR", P. O. BOX 472,
VINELAND, N. J., U. S. A.

Доповідь на тему святкувань прочитав ред. Б. Стельський. У концертovій частині взяв участь збірний чоловічий хор під керівництвом Ю. Головка, який виконав "Вкраїно мати..." К. Стеценка, "Гамалію" М. Лисенка та "Чорне море" М. Фоменка. Монтаж із творів Ю. Клена прочитали Н. Тарновецька та Ю. Бельський, збірний мішаний хор під керівництвом Л. Туркевича в супроводі невеличкої симфонічної оркестри (наняті) виконав "Ой чого ти почорніло" Л. Ревуцького і канту К. Стеценка "Єднаймося". Свято закінчилось виконанням українського національного гіму (хор, оркестра й публіка).

Загально свято відбулося дуже добре: повнісінка заля, визначні чужі гости, добрий концерт, чималий розголос в англомовному світі, особливо у зв'язку з вивіщенням нашого прапору на будинкові міської ради.

ОДУМІВЦІ ЧІКАГО МАЮТЬ ВЛАСНИЙ БУДИНОК

11 грудня 1960 чіказька філія ОДУМ-у перебрала у свою власність будинок, який куплено її перебудовано для потреб молоді старшим громадянством за великою співучастию і співпрацею молоді.

Того ж дня відбулося посвячення будинка, яке зробили митр. прот. Ф. Білецький та прот. М. Литваківський. Була повна заля людей, співав хор під керівництвом Я. Новохацького. Отець Ф. Білецький звернувся до присутніх з теплим словом, вітаючи демократичні організації, які створили цей дім.

Офіційну частину розпочав голова корпорації А. Шидогуб, який склав звіт про надходження коштів і їх витрати на купівлю й перебудову дому, підкresлюючи, що крім грошей наші люди витратили на це все ще й 5 тисяч годин праці. При кінці свого слова А. Шидогуб викликав на сцену голову філії ОДУМ-у Олексія Коновала і вроčисто передав йому ключі від будинка. Далі офіційною частиною керував вже голова філії ОДУМ-у, який подякував старшому громадянству за допомогу. О. Коновал, між іншим, сказав:

— Вам всім відомо, що я не раз докоряв старшому громадянству за його байдуже ставлення до молоді, але сьогодні я заявляю: це була моя помилка! Доказом цього є оцей будинок.

Далі він запрошує на сцену будівничих будинку

ПОВІДИ, ЛЮТІЙ, 1961

К. Луппо, Л. Ботвина, П. Завертайла, Г. Коновал, даючи кожному з них китицю квітів і грамоту почесного члена ОДУМ-у.

З привітами виступали: відомий і люблений у Чікаго д-р Т. Лапичак, який підкresлив, що в демократичному суспільстві неможливе виховання молоді без участі старшого громадянства, голова ОУРДП К. Приходько (Нью-Йорк), який сказав, що УРДП дуже спричинила до створення ОДУМ і до його розвитку, але "ми ніколи не мали наміру робити з ОДУМ свою прибудівку: дивіть, ось перед нами керівники ОДУМ, з них 90% без партійних. Це стиль нашої праці". Виступали з привітами представники багатьох чіказьких організацій, між ними і мгр. О. Дзюбинський від Об'єднання українських демократичних організацій Чікаго, який підкresлив, що ОДУМ був завжди свідомий своїх завдань.

З кінцевим словом виступив голова ЦК ОДУМ Є. Федоренко з Нью-Йорку, який дякував батькам одумівці за їх допомогу і закликав усіх стало допомагати ОДУМ-ові, створивши для цього т-во прихильників ОДУМ.

Після офіційної частини відбувся концерт, у якому взяли участь старші й молоді. Особливий успіх у концерті мали акордеоністи М. Пилипенко та Роз-Марі Амадіо і жіночий вокальний квартет чіказької філії ОДУМ М. Пилипенко, Г. Бойко, О. Павелко.

Чіказька філія ОДУМ має справді велику допомогу від старшого громадянства, але треба признати, що допомагати кому — одумівці в нашому місті цієї допомоги варти, бо самі добре й багато працюють.

Д. К.

"ЛІСОВА ПІСНЯ" В ТОРОНТІ

18 і 25 грудня 1960 р. драматичний гурток осередку СУМ ім. Т. Чупринки, яким керує артист Лавро Кемпе, виставив "Лісову пісню" Лесі Українки. Вистава мала чималий успіх у публіки, особливо перший раз. Разом виставу відвідало коло двох тисяч осіб.

Поскільки вистава аматорська (лише кілька виконавців мають більший чи менший театральний досвід), то вона й не підлягає ніякому критичному розглядові. Нотуюмо її лише як факт культословітньої діяльності, бо сама тільки спроба ознайомлення глядачів із невідомим для більшої половини їх визначним твором нашої драматургії уже сам по собі заслуговує на увагу.

Я свідомо вжив виразу "спроба ознайомлення", бо треба поставити під великі сумніви, чи в час вистави таке ознайомлення із змістом твору відбулося. На жаль, уважному спостерігачеві не дужко було переконатись, що публіка майже поспіль не розуміла твору, не відчуvala anі його краси, anі не збагнула досконалості його форми і глибин філософської думки. Тому з прикрістю треба признати, що в даному випадкові однаково для публіки, яке б виконання не було — твір її буде чужий і недоступний, як чужий і незрозумілий Лукашевій матері чи Кіліні духовий світ Мавки.

Один з більш-менш досвідчених аматорів (з іншого колективу) у перерві іронічно сказав мені:

— Куди їм братися! Чи ж вони зуміють відтворити світ реальний і світ вимріаний, фантастичний!

Саме в цьому він і виявив незрозуміння цього шедевру творчості великої поетки. У "Лісовій пісні" конфлікт відбувається не між реальним і фантастичним, а між добрим і злом, між темрявою і світлом, які існують у людині і в природі.

Нема тут конфлікту і між людиною та силами при-

НОВІ ДНІ. ЛЮТИЙ. 1961

роди: навпаки — хто розуміє природу, живе разом з нею, як дядько Лев, той і залишається здоровим творчим людиною, хто ж утратив з нею зв'язок, він тоді тратить і Божеське начало, закладене в людині (мати, Кіліна).

Здається, що режисер (Лавро Кемпе) правильно зrozумів твір і саме на розкриття цих властивостей твору він і скерував своїх більш чи менш досвідчених і більш чи менш здібних і культурних аматорів. Та зло аматора ї аматорщини в тім, що аматор не прагне не то що зрозуміти твір чи дісву особу, яку він має відтворити на сцені, а він навіть і не думає працювати над своїм удосконаленням, а тим більше над підвищеннем свого культурного рівня: якщо тільки він сяк-так навчився читати текст своєї ролі, то він певен, що осягнув "вершину мистецтва" і тепер юному лишилось тільки збирати оплески і квіти від "охаславленої" ним публіки, ну, і за тиждень-два прочитати в часописах, що він "бліскуче" "вив'язався із своєї ролі".

Якщо ж якийсь рецензент так не напише, то він взагалі "триголова гідра контрреволюції" і "ворог народу", а української культури зокрема, бо не дає ходу "молодим талантам".

Це знають усі, кому доводилося мати справу з аматорами. Очевидно це знає й Лавро Кемпе, то мусить вибачити, якщо я цього разу поза ним самим, що — як на еміграційні умови та ще в Торонті — досить пристойно виконав ролю дядька Лева, згадаю тільки В. Ліщинського (Лукаш), І. Валька (Лісовик), К. Валько (Кіліна) та С. Сажно (Мавка). Між іншими, присмено несподіванкою була С. Сажно в ролі Мавки, хоч її, звичайно, не могло "вистачити" на яскраве відтворення цього образу. Але з нею варто б працювати, бо вона, здається, ще не достаточно зіпсована аматорською "рутиною".

Можна також звернути увагу на деякі режисерські недоробки. От хоч би сварка матері з Кіліною в жаті. Це не був "зіспіваний дует" двох сварливих жінок — це скоріш були дві "солістки", які виконували свої ролі самостійно. Можна б сказати, що Лукаш інколи скидався на дурника, чого, може, можна б було уникнути, якби з ним більше попрацювати.

Декорації А. Струвера та Д. Залузької і освітлення Івана Гонтара... Знову: як на наші препаскудні умови, то... Але мені здається, що ця частина вистави не зовсім гармонувала з ідеєю твору, Навряд чи можна тут застосувати якісь "зловіщи" червоні "світлякі ефекти" — золотий сонячний промінь, що пробивається крізь гущавину, ніжний місячний відблиск на воді і синьо-глибоке небо тут справді помогли б глядачеві краще зрозуміти ідею твору. "Зловіщість" же в освітленні неба тут нічим невиправдана, бо нічого ж трагічного (хоч це й драма) не сталося: зматерілізовані міщани, які втратили духовий зв'язок із природою, опинилися в клопотах і в матеріальній скруті? Це байдуже, бо твір же від початку й до кінця насичений нездоланою вірою в перемогу добра над злом, світла над темрявою, життя над смертю. Навіть цар тьми і смерті, "той, що в скалі сидить", безсильний үбити Мавку:

Hi! Я жива! Я буду вічно жити!

Я в серці маю те, що не вмирас.

Якщо ж станеться так, що це світле життя і згорить, спопелиться, то й це ще кінець, бо тоді

Легкий, лужкий попілець

Ляже, вернувшись, в рідину землицю,

Вкупі з водою там зростить вербницю,

Стане початком тоді мій кінець.

Це, між іншим, те, чого Соня Сахно (Мавка) не спромоглася донести до публіки, хоч, на жаль і сором, величезна більшість цієї публіки цього у виставі й не шукала.

Тепер ще лишається питання: чи варто в таких умовах і з такими силами братися за такі твори? Я думаю, що ні. "Лісова пісня" — вершина поетичної і філософської творчості талановитої поетки. У цьому творі зібрана багатоюча життєва мудрість великої нації: її оптимістичний погляд на життя, волелюбність, розуміння таємниць природи, відчуття добра і краси. Все це показано в досконалій літературній формі: витончений образ, блискучий, багатий розмірами (залежно від характеру персонажу) вірш. Що ж можна говорити хоч про звичайне читання на сцені з логічним тонуванням, якщо виконавці часто-густо неправильним граматичним голосом руйнують навіть розмір вірша?

Думаю, що Лаврові Кемпе, — праці, відваги і благородного наміру, якого не можна не шанувати, — вар-

то б братися за простіші твори, бо якщо виконавці безсилі зрозуміти мистецьку і філософську глибину твору, а часто, через малу культуру, не можуть правильно прочитати його, а публіка зирається теж не дуже то культурна, то уникнути карикатурності не вдається.

Та це лише загальні міркування, які ніколи й ні до чого не зобов'язують. Я все таки хочу відзначити, що Лаврові Кемпе належиться в Торонті "пальма першості", бо він єдина людина, яка бодай пробувала створити якісну виставу. Тим більше, що це сталося у час, коли мистецьке життя в Торонті остаточно "зійшло на пси": у цьому сезоні, наприклад, не відбулось жодної не то що путяцької вистави чи концерту, а навіть і жодного якісного літературного вечора. Тепер уже однаково: жити в Торонті, у Бініпезі чи навіть в Ошаві чи Гамільтоні.

Виринас питання: чи це вже остаточний кінець культурно-мистецькому провідництву Торонта в Канаді, чи ще якася надія на "відродження" є?..

П. ВОЛ.

Гуртом розбудуймо наш журнал!

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Шановний Петре Кузьмович!

Оце 15 доларів — моя віднова, за сестру в Норвегії і за брата у Франції, за "Уваги..." О. Курило, а 1 дол. на виміну валюти.

Цікаво мені, що Ви слово "крацій" замінюєте "ліпшим". Чи вважаєте, що це можливо, чи воно тільки "виривається" (напр., в останньому числі, стор. 21 — "ліпший портрет").

Та чи ж портрета можна істи? Адже у всіх підручниках сказано, що другий ступінь від добрий і гарний буде крацій!

А слово тепер часто замінююте словом зараз. Невже це синоніми?

Дуже добре дав Битинський тим підручникам! Справді — наліплено ілюстрацій, а Петлюри нема! От!..

Вітаю Вас з Новим Роком та з Різдвом Христовим!

З пошаною до Вас

Д. ГРУШЕЦЬКИЙ, Чікаго, США.

Дякую за все, п. Грушевський. Щодо мовних питань, то я б не хотів дискутувати, бо перш за все, що я хоч мову якось знаю, але я не вважаю себе за фахівця-натурацію в цій ділянці.

Та скажу, що Ви зважуєте змістове значення деяких слів. От у словнику Грінченка (т. II, стор. 369) є такі приклади: "Я милого ліпше люблю, як мама дитину" і "Ліпші вбогі лати, ніж твої дорогі шати". То я міг би тепер запитати Вас: хіба милого я лати можна істи?

Щодо "зараз" і "тепер". Звичайно, вони мають відмінні значення, але я не знаю, як я їх ужив (Ви не подали прикладу).

Одне тільки Вам пораджу: не зводьте все до шкільній граматики. Мова — як музика, і в ній нема межі досконалості. Саме тому не обмежуйтеся шкільною граматикою, а тепер вивчайте (тільки не як молитву!) "Уваги..." О. Курило, поцікавтесь Синявським, Ганцовим, Тимченком, Потебією, а з еміграційних авторів Шереком, Чапленком, Ковалевим, Огієнком тощо. Ми вже масно чимало праць з мовознавства.

Маєте рацію: у мене справді інколи "виривається"

дещо, як Ви кажете. Але врахуйте ще один момент, крім того, що мені нема часу не то що думати, а й перевчити написане, що в мене мова не навчена, а родима — я український мовлянин від народження. Я інколи свідомо вживаю ділективних форм. А в тій місцевості, де я родився й виріс, називали не "він", а "вин", не "пішов", а "пойшов", не "вірьовка", а "воровка" і т. д. Звичайно, що я не "магістерський соборник", тому не кажу, що як не так, як у моєму селі, то вже України не вибореш, але дещо "вирветься" часом, а я не дуже й стримую те "виривання".

П. ВОЛ.

Шановний земляче!

Посилаємо віднову передплати на "Нові Дні", а решта (2.50) на пресовий фонд.

Валентина, Наталка й Вадим ДОБРОЛІЖ, Едмонтон, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 10.00 дол., з яких — віднова мосі передплати, одна передплата в Німеччину для пані Є. С-ої, а 2.00 на "Уваги..." О. Курило.

Веселих Свят!

З пошаною Г. РЯБОКІНЬ, Міннеаполіс, США.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю Вам поштового переказа на 5.00 доларів, з них 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд "Нових Днів".

Веселих свят та щасливого Нового Року!

З пошаною В. РОСТУН, Чікаго, США.

Високодостойні панове!

Посилаю Вам чека на 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати любого мені журналу "Нові Дні", якого я читаю з великим захопленням, а 1.50 на пресовий фонд.

Бажаю Веселих свят Різдва Христового і щасливого Нового Року. Живіть у здоров'ї та веселості!

З щирими побажаннями

Н. В. ГАВІНЧУК, Смоакі Лейк, Канада.

Христос рождається!

З цієї нагоди бажаю Вам веселих свят та щасливого Нового Року! Успіхів у Вашій праці та безліч нових передплатників!

Шлю 21.00 дол. канадською валютою: за два річники "Соняшника" в оправі, віднова мосі передплати і за "Соняшник" для... (адресу додаю).

Щасти Вам, Боже!

З пошаною

Ганна ЖУРКО, Діксон, Ілл., США.

До вш. редактора П. К. Волиняка.

В цім листі шлю поштового переказа на 6.00 дол., з яких 2.00 на "Уваги..." О. Курило, а 4.00 передплата за Ф. Чалого.

З привітом Ф. КОРСУН, Філадельфія, США.

Високоповажаний Петре Кузьмовичу!

Шлю чека на 10.00 дол., які прошу розподілити так: "Уваги..." О. Курило — 2.00, віднова мосі передплати — 3.50, торішній борг за моїх п'ятьох передплатників — 2.50, на розбудову журналу — 2.00.

З Новим Роком, з новим щастям!

Завжди щирій до Вас

І. К. ГУРТОВЕНКО, Торонто, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

З нагоди Різдва Христового та Нового Року дозвольте побажати Вам і всім співробітникам журналу кріпкого здоров'я та дальших успіхів в розбудові журналу.

Шлю віднову передплати і 1.50 на розбудову журналу.

З щирим привітом

Є. БОРОВСЬКИЙ, Оттава, Канада.

Високоповажаний пане редакторе!

Шлю 5.00 дол., з них на віднову передплати 4.00, а 1.00 на видавничі потреби.

Бажаю веселих свят та щасливого Нового Року!

Андрій БАРАННИК, Велселей, Мас., США.

Шановний Петре Кузьмовичу!

Шлю 7.00 доларів, з них 3.50 на віднову передплати, 2.00 на "Уваги..." О. Курило, а 1.50 — на розбудову Веселих Різдвяних свят та щасливого Нового Року!

З глибокою пошаною до Вас

І. ВІШИНСЬКИЙ, Форт Вілліам, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 3.50 на віднову передплати.

При цій нагоді хочу висловити деякі побажання щодо редактування Вашого журналу. А саме:

1. Прошу зменшити передрукі з журналів з України, бо ми можемо (і ми робимо це) легко читати це все в оригіналі. Друкуйте твори (оригінальні й переклади) українських письменників у вільному світі і цим підтримуйте розвиток вільної української літератури. Підтримуйте нових талановитих авторів.

2. Перервіть дискусію з Вашими виднимими й невидимими ворогами, а поширте відділ бібліографії, де (найменше на одній сторінці) поміщуйте назви з коротким описом нових книжок і періодичних видань, що Ви їх одержуєте — це властиве джерело для бібліографів.

Складаю Вам щирі святочні побажання і остаюсь з пошаною

Д. СОКУЛЬСЬКИЙ, Едмонтон, Канада.

Дакую, пане Сокульський, за поради. Маємо однакові погляди на цю справу, але все таки Ви мене зачепили, як кажуть, за живе. Кажете, самі читаєте в київських журналах... А чи Ви цікавились, скільки тих журналів у Канаді продається? Поцікавтесь і не узагальнюйте своєї практики.

Щодо оригінальних оповідань письменників у "вільному світі"... Згоден, але дайте мені адреси тих письменників, що пишуть оповідання — зараз же слізно проситиму їх дати мені свої твори.

Теж "нових талановитих авторів". Я розумію молодих талановитих, але початкюючих. Знову: назвіть мені їх!

Це настільки болюче питання для мене, що мушу сьогодні "висповідатись" не тільки перед Вами, а й перед усіма читачами. За 11 років існування журналу (саме тепер 11 років) я відкинув лише три художні твори, які на мій погляд були варті друку. На жаль, саме цих трьох творів були навіть цілком добре написані — автори їх письменники з талантом, з досвідом та цілком володіють письменницькою майстерністю. Одного я не прийняв тому, що треба було, як на мене, "солено" заплатити, чого я зробити не міг, а два тому, що я боявся їх друкувати. Цих двох я називаю, бо хочу бути чесним, як і завжди, із своїми читачами. Перший з них — поема П. Карпенка-Криниці "Повернення друга", яка минулого року вийшла окремим виданням, а другий — оповідання В. Чапленка "Боготворець". В обох випадках я злякався поганого еміграційного обивателя, бо за "Повернення друга" на мене напали б "політичні ортодокси", а за "Боготворця" мене терзали б "дуже вірюючі". Ці напади, — хоч я їх не дуже то й боюся, — так мене стомили, що я, як бачите, почав заломлюватись. Признаюсь у цьому на повен голос, щоб потім не було комусь несподіванкою, якщо я колись раптово заявлю, що повертаю людям невикористані передплати, свіщу, вибачте за вираз, на весь "вільний світ" і йду десь на фарму (в Канаді це можливо), щоб хоч пару років не бути між "вільними" людьми "вільного" (вибачте на слові!) світу, а відпочити душою з курми, качками, коровами та свиньми...

Обом авторам я щиро сказав: боюсь друкувати, почекайте трохи, може я збільшу число передплатників трохи, якось стану на ноги, а тоді зважусь і на таку "крамолу". Вони чекати відмовились: П. Карпенко-Криниця видрукував поему сам, а В. Чапленко віддав своє оповідання в "Київ". Чекай, чекай", — скажете Ви, — "Якщо те оповідання міг видрукувати Б. Романенчук, то чого ти злякався?" Знасте прислів'я: "Що можна повіві, то дякові зась!" Б. Романенчук — "соборний доктор", а Волиняк — прокажений східняк, "совет", якого можна "копати" спереду і ззаду, зверху і знизу... І то всім, кому тільки стане кудін жити на світі. І караний за це не будеш, у пекло теж не попадеш, а ще, може, й швидше до раю потрапиш!

Я не згоден з ідеальною настанововою поеми П. Карпенка-Криниці ї на волосок, але я вважаю, що коли ми живемо справді у вільному світі, а і не обивательський угодник, а редактор, то я мушу дати йому зможу висловитись. Навіть для того, щоб потім його критикувати й переконати. А от не дав, як бачите. Оце Вам "вільний світ"! Оце я Вам такий "відважний" і "хоробрій" та незалежний" Волиняк... Хоч бери та й чхни сам на себе! Ото, як бачите, тільки три твори віділав за 11 літ!

Добре Вам сидіти в університетській бібліотеці, ні від кого не залежати, нічим не турбуватись, а Ви спробували б редактувати й видавати, не маючи за собою ані партії, ані парадії, ані грошей у кишенні, і брати за "Нові Дні" 2.30 — 4.00 долари на рік та ще й ті при-

шлють тобі із США особистим чеком, з якого банк ви-
рахує 40-45 центів (закордонний же чек) за виміну чека
її валюти.

А читач у "Нових Днях" вимогливий. І реагує дуже
швидко її темпераментно. Видрукуєш отаке оповідания
"вільного", "нового її талановитого", як Ви пишете, ав-
тора і зараз же масштаб: "На що це вже »Нові Дні« сходять?
Як кінчиться передплата, то прошу більше не плати, бо
нема в журналі добрих оповідань". Так, напр., заявив
п. Я. Н-кий з Чікаго п. Завертайлові. Кого маю слухати:
чи п. Я. Н-го, чи Вас? От і кручусь, як...

А чи Ви, пане Сокульський, пригадуєте собі опо-
відання Юрія Клена у 129 числі "Пригоди Архангела
Рафаїла"? Сподіваюсь, що Ви не заперечуватимете, що
воно гостро протибільшовицьке, цікаво задумане її май-
стерно написане, що воно просто напосне любов'ю до
людини, гнобленої більшовицьким російським окупан-
том. Не заперечуватимете мабуть і тези, які часто по-
вторює наш митрополит Іларіон: "Любити Бога — люби-
ти людину" (ближнього), бо "людина — образ і подо-
ба Божа", тому "хто не любить близнього, той і Бога
не любить".

А все таки через тиждень по виході того числа я
одержав три відмови від передплати, які мотивувались
майже всі однаково: не шліть мені більше вашого жур-
налу, бо ви з тим своїм Кленом, щоб образити по-
чуття віруючої людини і вимисні стягли
святого архангела з неба, примусили його піти
горілку і "грішити" з жінками...

Не знаю, чи Ви особисто знали покійного Освальда
Федоровича, але багато людей його знали. Я його знаю
давно — він був, хоч і дуже короткий час, моїм про-
фесором ще в Києві, дуже близькі взаємини в мене бу-
ли з ним її на еміграції. Усі, хто його зізнав, стверджують,
що він був людиною віруючою, винятково делікатною,
культурною. Він не міг ніколи зважитись ні наяку об-
разу людини, а тим більше на образу її релігійних по-
чуттів. Таке обвинувачення звучить дуже комічно, якщо
не гірше якось. Тепер я мушу Ю. Клена "списати" з
української літератури посмертно, позбавити його волі
творчості. А Ви мені говорите про "вільних" українсь-
ких письменників "вільного світу"! Ох, ох, ох!!!

Шкода, що Ви не в Торонті — я б Вам показав хоч
частину тих листів, що я одержую, то Вам би теж на
фарму закортіло.

Переврати "дискусію з видимими її невидимими во-
рогами"? Її нема давно. Була (коротка) з Б. Олександровим. Але він мав намір убити "Нові Дні", які мені кош-
тують 11 років життя в Канаді і три роки в Австрії. Я
мусів боронити їх. Він же не боронив себе (від чого?),
а послав свою "статтю" в кілька часописів. Видру-
кували її три з них. Сподівався, що переконає чита-
чів "Нових Днів", що їх редактор темний, як чіп від
порожньої бочки з мазутом, то нема чого читати його
журнал. А читач, пане Сокульський, різний. А Вам з
університетської бібліотеки його не дуже то її видно.

Ось, наприклад, саме на Святвечір я одержав від
одного передплатника з Вінніпегу такого листа: "Якщо
ви так ставитесь до братнього російського народу,
який хоче помогти нам визволитись з комуністичного
рабства (так і написав!!!), то я шлю вам своє проклят-
тя і навіки відмовляюсь від "Нових Днів". Додав ще,
що зробить на мене донос (росіянин без доноса жити не
можуть!) в Об'єднані Нації і... редакторові "Нового Ру-

ского Слова" Вайнбавмові. Звичайно, що я йому від-
повів по-українському, а не по-російському: Щиро ба-
жаю радісного Різдва Христового, доброго здоров'я і
успіхів у Новому Році, сказав, що мені його щиро шко-
да, бо він дуже дурний, або дуже хворий, або її те її те
разом, якщо на Святвечір розсилає прокляття, і що я
їйому щиро бажаю вилікуватись. А доносів тут я не бо-
юсь, просив вітати від мене п. Вайнбавма, а від себе по-
цілувати його... Між іншим, разом зі мною він прокляв
ще її двох наших авторів: Д. Солов'я (за його останні
статті в журналі) і В. Чапленка (мабуть за рецензію на
київський журнал "Перець"). Мене ж — за відповідь Ми-
колі Підгорному в ч. 129. І все це треба якось витриму-
вати...

Бібліографія... Нотую в с е, що мені шлють. Все
дослівно, навіть нікчемні календарі з оголошеннями. На
цілі сторінку в кожному числі нових видань не виста-
чить.

Сподіваюся, що Ви мою відповідь не вважатимете
за дискусію з "видимими її невидимими ворогами", а за
звичайне вияснення Вам і всім читачам, у яких умовах
я працюю і чого журнал є хоч, може, й ліпший від ін-
ших, але ще дуже поганий. Правда, читачі журналу люб-
лять і шанують. І помагають. Це Ви бачите з листів,
які я дружу. І читачі наші здебільша розумні. Але цих
розумних, та ще тих з них, які помагають і матеріально,
дуже мало. Тому я мушу (МУШУ, розумієте? Бо нема
чим за друк заплатити!) рахуватися і з тими, які в хо-
рошому оповіданні Юрія Клена не побачили більше
нічого, крім того, що "архангел" пив горілку, "грішив"
з дівчатами і сидів у тюрмі. Та ще її у сталінській...
Справді образливо...

П. ВОЛ.

Вельмишановний редакторе,
долгучу переказа на 5.00 дол., з них 4.00 на віднову
передплати, а 1.00 на розбудову Вашого журналу.

Борис ШЕРСТЮК, Чікаго, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і 1.00 дол. на пресовий
фонд.

З пошаною до Вас і всіх співробітників журналу
П. СІРЕНКО, Лашін, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

З нагоди Різдва Христового та Нового Року бажаю
Вам і всім співробітникам "Нових Днів" сил та здоров'я
для праці для нашого народу.

Шлю 10.00 дол., з них 6 доларів на передплату двох
"Соняшників": один для моєї внучки Гандзі, а другий
для дітей моїх земляків Євгена та Надії Кириченків, а
3.00 на пресовий фонд "Нових Днів".

Щоб у Новому Році, з новими днями, милий наш
"Соняшник" зацвів і помножився між нашими дітьми.
Батьки, спішіться на засів!

З глибокою пошаною

Раїса СУПРУН, Вінніпег, Канада.

Дуже дякую, але ще був один долар зайвий, то я
його записав на передплату "Нових Днів" — передплата
на "Соняшник" у Канаді не 3.50, а лише 3.00 долари.

П. ВОЛ.

Два долари на Курило. І взагалі, коли видаєте щось
путяще, то надсилайте без попередження. А один долар
на жебрацьку долю "Нових Днів".

А. ОРЕЛ, Перт Амбой, США.

Ага. Угадай, що кому путящим видається! П. ВОЛ.

НОВІ ДНІ. ЛЮТИЙ, 1961

Вельмишановний п. Волиняк!

Прошу зарахувати мене в число передплатників.
Шлю передплату і 1.00 дол. на розбудову.

З щирою пошаною

Б. КОШМАН, Ютика, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол. на передплату для двох осіб (адреси додаю).

Бажаю Вам веселих свят та щасливого Нового Року!

З пошаною до Вас

Тетяна КОШИЦЬ, Вінніпег, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю поштового переказа на 6.00 дол., з них 4 на передплату, а 2.00 на "Уваги..." О. Куріло.

При цій нагоді: де дівся Личаківський? Чому замовки Риндик?

Вітаю щиро.

А. СОКОЛІВ, Сант Кетерінс, Канада.

Личаківський взагалі пише одну статтю чи оповідання раз на кілька років. А Риндик може ще й озвітися, хоч і Личаківському це не заборонено, але я не вірю, щоб він озвався ще до осені: занятий він тепер іншими справами.

П. ВОЛ.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Шлю 16.50 в канадській валюті, з них: на віднову нашої передплати — 4.00, на "Уваги..." О. Куріло — 2.50, на граматику Д. Кислиці — 1.50, на розбудову журналу — 1.00, на передплату "Нових Днів" і "Соняшника" для Чарської та її сина 7.50.

Здоров'я і успіху в праці бажаємо Вам, дорогий!

О. та Й. ГРНЯКИ, Нью-Йорк, США.

Дакую дуже, але не будьте надміру щедрою, дорога Олімпіс Остапівно. Отже: "Уваги..." для Вас не 2.50, а тільки 2.00 (Ви ж передплатниця), а до того Ви вислали ще й канадською валютою, чого Ви не були зобов'язані робити, що дає ще 69 ц. Ці рештки додаю до пресового фонду.

П. ВОЛ.

Високоповажаний п. Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд.

З пошаною

Василь РУДЕЦЬКИЙ, Чікаго, США.

Високоповажаний Петре Кузьмовичу!

Шлю 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд.

Ми з дружиною завжди радо читаємо й перечитуємо Ваш журнал. Все цікаве, але мало... Ми були б раді прочитати огляди нової поезії й поетів, про новелістів і повістярів, про театри, що в них ставлять і хто ще на сцені йде. Хоч би щонебудь! Але й за це дякуємо.

З правдивою пошаною

Волод. КРИВУЦЬКИЙ, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 7.50 дол., з яких 4.00 на передплату "Нових Днів" для мене, які прошу почати висилати від січня, а 3.50 на передплату "Соняшника" для моєї маленької приятельки Олі Шевченко, адресу якої додаю.

Прошу вислати поївтування на гроши.

Бажаю Вам повного успіху у Ваших добрих ділах.

З правдивою до Вас пошаною

Аркадій ЯРЕМЕНКО, Чікаго, США.

РОВ! ДЕ!, ЛЮТИЙ, 1961

Дякую, дорогий пане Яременко, за допомогу й побажання. Квитів на одержання грошей я не шлю — Ви не бійтесь, за 11 літ моєї практики в Канаді ще не трапилось жодного непорозуміння з цього приводу. Тим більше, що Ви вислали їх пошт. переказом і маєте винта з пошти. Але можете його сміло викинути — він Вам зайвий тепер.

П. ВОЛ.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 3.50 на передплату "Нових Днів" на 1961 р. для моїх приятелів як різдвяній дарунок. Адресу додаю.

Зі щирою пошаною до Вас

Яків ВОЛАН, Монреаль, Канада.

Дорогий редакторе, Петре Кузьмовичу!

Шлю 5.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на розбудову журналу.

Вітаю з Різдвом Христовим та Новим Роком! Успіху та сил бажаю в дальшій праці над поліпшенням і удосконаленням Ваших видань.

З найкращою пошаною до Вас

В. Д. ЛАГОДЮК, Чікаго, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплат на "Нові Дні" та "Соняшника" і 1.50 дол. на пресовий фонд.

З пошаною до Вас

В. ГОНЧАРУК, Кіченер, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Вітаю з Новим Роком праці та бажаю щастя і здоров'я. Шлю віднову передплат на обидва журнали і 1.50 на розбудову.

З привітом

А. ДРЕГЕР, Прінц Джордж, Канада.

Шановний пане редакторе!

Шлю п'ятку, з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.00 на розбудову журналу.

З пошаною

Т. МАЛЕНКО, Лондон, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю віднову своєї передплати і за нового передплатника в США, адресу якого додаю.

У "Н. Днях" за вересень було надруковано згадку про І. С. Козловського, у якій Ви писали, що він народився в Полтаві. Він народився на Київщині, в селі Друга Мар'янівка, Василівського району.

З пошаною до Вас

П. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Сідней, Австралія.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з них 4 на віднову передплати, а 1.00 на пресовий фонд.

З пошаною до Вас

А. МИКОЛАЄНКО, Міннеаполіс, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати, а разом з цим хочу звернутися Вам увагу (воно, як кажуть, "збоку видніше"), що "Нові Дні" не такі вже, як були кілька років тому, коли кожна сторінка журналу була заповнена по-мистецькому підібраними матеріалами. Тепер на сторінках журналу небагато захоплюючих кусочків, а все більше проникає матеріал, який береться тільки для заповнення місця на сторінках.

Також реільяма "Української Книги" робить Кайсеву роботу. Я знаю, що через це оголошення кілька Ваших читачів мають намір припинити передплату.

Вибачте за відвертість, бо відчуваю, що Ви вже й так не мене гніваетесь, хоч з Вашої творчості бачу, що Ви розумна людина, а тому й не повинні б гніватись. Взагалі варто б до голосу народу прислухатись.

"Українська Радянська Енциклопедія" не потрібна мі мені, ні моїм дітям, бо перекручення фактів, яке зроблено на шкоду моого народу я читати не хочу, а тим більше не хочу давати це читати моїм дітям. Про це Вам не треба й казати. Мені боляче, що журнал, який я найбільше поважаю, друкує такі оголошення.

З пошаною

О. САДОВИЙ, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю передплату за одну молоду дівчину. Тяжко тут на фармах знайти передплатника, але я Вам обіцяв знайти його, то й знайшов. Якби я був у місті, де є більше українців, то запевняю, що приєднав би з десятою.

Моє прохання до всіх читачів "Нових Днів": приєднуймо нових передплатників, чим зміцнимо наш журнал. А до Вас, пане Волиняк, теж маю велике прохання: не друкуйте оголошень "Української Книги". Ми не потребуємо таких оголошень у нашему журналі, хіба в тому разі, якби вони дозволили оголошувати наші видання в Україні. Так і заявіть "Українській Книзі". Цікаво, що вони на це скажуть. Я думаю, що думка всіх читачів наших. Я особисто не можу читати оголошення "Книга для всіх і про все". А чи є в тій книзі наукова та історична правда про Україну та її ліпших людей? Ні, ні й ні! Московсько-окупантська великоросійська пропаганда і більше нічого.

З правдивою пошаною

Олекса МЕЛЬНИЧЕНКО, Джермантові, США.

Вельмишановні панове Садовий та Мельниченко!

Дякую за листи. Помиляєтесь, пане Садовий, що я на Вас гніваюсь: навпаки — тішусь, що розмовляєте зі мною широко й дякую за це.

Чи Ви, панове, забули, що я питав читачів, в т. числі очевидно, ѹ Вас обох: приймати оголошення "Української Книги", чи ні? Просив відповіді одним словом: ТАК чи НІ. Ви тоді промовчали обидва. Тепер говорите. А штука б то було відповісти вчасно?

Що я думаю про "Українську Радянську Енциклопедію"? Дуже погано думаю. Але я її все таки купив. Ви скажете: ну, ти купив, бо ти редактор, воюючи з ними, то тобі треба, а ми на яку біду її купуватимемо? Правильно — не купуйте, якщо не хочете. От уже з рік іде в мене оголошення "Часник вам допоможе". Хто його дас, я не знаю: комуністи, безпартійні, російні, аングлійці чи жиди — я теж не знаю. Чи справді часниковий естракт продовжить наше життя вдвічі, я також не знаю. І знати того не хочу. Але чи ви думасте, що ото прочитали те оголошення наші читачі і вже біgom побігли по аптеках, щоб негайно лікуватися часником?

Так і з цією енциклопедією... Ви певні, що так, як Ви, думають усі читачі. А це неправда, вибачте: ви читали масу листів: "друкуйте всякі оголошення", "мене ця справа не цікавить і не турбє", "ви краще знаєте, що треба для нашого журналу, то чого мене питаете? Друкуйте, що хочете", "я вірю у ваш розум" і т. д. Врешті, зроблена анкета, яка дала вислід: друкувати ВСІ ПЛАТНІ оголошення. Ви це теж знаєте. А деякі листи були такі гострі, що я їх не міг і видрукувати. От, напр., п. С. Добрый з Нью-Йорку називав шкідни-

ками журналу тих, що виступають проти платних оголошень. Я просто боявся його листа друкувати, щоб дехто не образився. Таких листів було більше.

Енциклопедія та дуже погана, але сам факт її появи — явище цілком позитивне. Ви знаєте, що за урядування Миколи Скрипника була розпочата праця над українською енциклопедією. Із 20 запланованих томів 3 вже були готові до друку, але окупант не дозволив тоді її видати: перестріляв її авторів і редакторів, а М. Скрипник мусів кінчити життя самогубством. Тепер це свідчить, що окупант мусів поступитись нам. Нема сумніву, що видання "Енциклопедії Українознавства" на еміграції теж сприяло появі "УРЕ".

Запитаю ще одне: кому ви обідва більше вірите — мені, чи "Українській Книзі", яка торгує шкірою, мануфактурою, керамікою, пластинками, годинниками, посудом, книжками й "У. Р. Енциклопедією", тому й мусить видавати гроші на рекламу свого краму? А я ж про цю енциклопедію ще в 123 (квітень, 1960) написав дуже виразно й точно. Тепер, щоб пригадати Вам те, передруковую ту мою характеристику цього видання повністю:

АЖ ЗАНАДТО ВЖЕ...

Як відомо, в Україні вийшов з друку перший том Української Радянської Енциклопедії, яку "великий старший брат", іреншті, дозволив видати... Радянська українська преса повна похвал і подяк "старшому братові" та його комуністичній партії, повна лайки й погроз на адресу "буржуазних" націоналістів.

Приємно, що окупант так учадів від "успіхів", що майже сам вірить у те, що націоналісти є тільки "за рубежами", ніби вони злетіли поза "рубежи" російської окупаші з Марса, а не виїхали з України! Це добре, бо коли ворог не вміє бачити фактичного стану на фронті, то з ним легше воювати.

Про ціну підокупантської енциклопедії висловились редактори Б. Сов. Енциклопедії і — уявіть собі! — закинули їй те, що в ній мало сказано про Україну, що більшість гасел є загальними, що вони перекладені з БСЕ. Ці закиди зроблені творцям УРЕ, зокрема відомому поетові Бажанові.

Нам здається, що ми, шануючи таланти таких осіб, як Бажан, Тичина, Рильський, закриваємо очі на найогидніше їх вислужництво перед Росією. Ми розуміємо, що ніхто не хоче вмирати, ніхто не хоче йти на заслання, бо приемніше носити ордена, ніж тюремного номера. Врешті, ѹ не треба, щоб усі українці вмирали, бо окупант тільки того й хоче, щоб нас менше було. Та справа не в тім, а в іншому: тепер нема найменшої загрози смерті, то чого ж так підлабузнюватись? Очевидно, підлабузювання цих людей уже в крові, воно стало своєрідним "умовним рефлексом". Мені здається, що якби Бажана, Тичину й Рильського запитали в анкеті про їх фах, то вони могли б сміливо відповісти: "Російський вислужник". Справді: ані Корнійчук, ані Ле, ані, врешті, жид Нервомайський не можуть дорівняти цим трьом "тузам пресмиканія".

То нічого, що в "Нових Днях" інколи можуть бути навіть їх твори видрукувані, але часто приходиться шкодувати, що ми ще й досі маємо цих бридких "трьох мушкетерів" московського підлабузництва — вони нам справді шкодять.

Чи можна ще точніше й гостріше оцінити якийсь твір? Чи Вам цього ще мало? А чи Ви знаєте, що Ти-чина для мене все мое свідоме життя був просто пів-богом? Я з його віршами протягом усього життя не роз-лучався, багато з них знаю напам'ять, вони були не тіль-ки в моїй голові, а просто в серці і я їх шепотів, як молитви, не тільки в моментах радости, а навіть і в найважчі хвилини моого життя. І все таки я дійшов до такої "відваги", точніше — грубости, що написав (саме через цю УРЕ!), що шкода, що вік ще "в нас досі є", себто було б краще якби він був мертвий... Мені са-мому соромно за ці слова, але я таки дуже сердитий на нього. Я просто ним гидую тепер, хоч не відкидаю його попередньої творчості.

І ще одне. Чи не забагато в "Н. Днях" демократії? От, напр., "Свобода" раніше часто друкувала оголошення Івана Манила (таке його оголошення є і в цьому числі "Н. Днів"), який між іншими книжками продає й радянські, та ще й російські. Та ж сама "Свобода" ста-ло друкує оголошення про висвітлення радянських філь-мів (українських і російських) і ніхто не протестує. А фільми ж роблені за радянськими творами, то вихо-дить, що книжка — погана, а фільм, за нею зроблений, то вже добрий. Я вже писав раніше, що "непомильний" "Гомін України" оголошував навіть і польські кому-ністичні фільми. Усі газети повні оголошень "Україн-ської Книги" та інших подібних фірм, у яких закликається відвідати (літаками й кораблями!) "своїх рідних в Україні" і взагалі в "старому краю", вислати їм речі і гроши і т. д. Чого ж наш журнал має відмовитись від платних оголошень? Але я прислухаюсь до "голосу на-роду", як каже п. Садовий, тому я радо послухаю: пи-шиші свої думки з цього приводу. Як це буде масове явище, то я ці оголошення відкину.

Не забувайте, що ми вивчались у радянській школі, на поганих окупантських підручниках, весь вік там жили, а з нас такі комуністи, як із Сталіна, Гітлера, Молотова, Кагановича та Хрущова гуманісти й україноплю-би... Так на нас і УРЕ вплине!

Знайде ще одне, що при такому накладі, як є тепер, "Нові Дні" без оголошень існувати не можуть, бо коштували б річно не чотири, а щонайменше вісім до-ларів, отже їх не було б! П. ВОЛ.

Вш. п. А. Штихно, Лашін, Канада.

Дякуємо. Вашого листа переслано Високопреосвящен-нішому митрополитові Іларіонові.

Пане Волиняк!

Шлю 17.25 дол., з яких моя передплата на "Нові Дні" за два роки, "Соняшник" за рік, "Соняшник" для моїх знайомих (адресу додаю) і 4.25 на розбудову журналів.

Обидва журнали мені подобаються. Добре робите, що хоч здрідка, але говорите правду ввічі. Я б радив говорити завжди повним голосом — чого боятися прав-ди?

З широю повагою

Дмитро БІЛОШІЦЬКИЙ, Торонто, Канада.

Вельмишановний і дорогий пане Волиняк!

З Новим Роком бажаємо Вам багато доброго здо-ров'я й сили для дальшої корисної праці!

Шлю віднову передплати і 1.60 дол. на розбудову.

Щиро здоровлю Вас

Роман БАБ'ЯК з дружиною, Пасдейк, США.

Високоповажаний пане редакторе!

Шлю 16.00 дол., з них 4.00 на віднову моєї передпла-

ти, 4.80 на передплату для пані Гуцал К. (з листопада), 1.20 на розбудову журналу, а 6.00 дол. на 3 примірники "Уваг..." О. Курило.

Крім того, подаю додатковий список тих, що хочуть помогти Вам видати Ситникову збірку поезій: Соловей Оксана — 2.00, Вдовенко Інна — 5.00, Степан С. — 3.00, Шаповал М. — 3.00, д-р А. Лисий — 5.00, Шиян Т. — 2.00, о. М. Ярмолович — 2.00

Якщо у Вас щось з цим вийде, то книжки шліть на мою адресу, а я вже їх реалізую.

З пошаною

Валентина ЄРМОЛЕНКО, Міннеаполіс, США.

Вийде напевно — Ситникову збірку видам, але я нікя не можу підібрати всіх матеріалів. От із Міннеаполісу ще ніхто не вислав Ситникових віршів, а знаю, що там є чимало їх. Мабуть певні, що я маю всіх їх. Як-би я мав, то не питав би за ними.

Наши читачі легковажать цим. Вже чимало одержав їх з далеких країн навіть (Австралія, Англія), а з Торонто дехто аж тепер шле... П. ВОЛ.

До видавництва "Нові Дні", Торонто.

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з яких 3.50 призначені на передплату "Соняшника", а 1.50 на роз-будову його.

З приемністю мушу відзначити появу в ч. 58/59 "Соняшника" дитячої пісеньки з нотами "На місточку". Дуже добрий почин. Я хотів би, щоб і в чергових числах дитячого місячника по можливості друкувалися по-дібні речі.

З правдивою пошаною до Вас

Яків НОВОХАЦЬКИЙ, Чікаго, США.

Сердечно дякую, пане Новохацький, за передплату й пожертву на розбудову "Соняшника", але чи дозволите, щоб попасті Вам у тон, як кажуть, висловитись так: з приемністю мушу відзначити, що Ви аж на 6-му році видання "Соняшника" завважили в ньому пісні з нотами! А воно ж друкуються в ньому давно! Не в кожному числі, але їх уже було друковано чимало. І то з різних — і старих, народніх, і творів сучасних. Якщо цікавите ними, то прогляньте старі річкини "Соняшника" — може щось там для себе знайдете, бо Вам, як дириген-тovi, ті речі завжди пригодяться. П. ВОЛ.

До видавництва "Нові Дні".

Шлю поштового переказа на 4.50, з них віднова пе-редплати і 1.00 на пресовий фонд.

З правдивою пошаною

Г. ШНУРКО, Судбюри, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Шлю віднову передплати і 1.00 дол. на пресовий фонд.

Дай, Боже, витримати — кріпіться.

З глибокою до Вас пошаною

А. БЕРЕГУЛЬКА, Бостон, США.

Вл. пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і 1.50 на прес. фонд.

З нагоди Нового Року бажаю Вам багато щастя, здо-ров'я та багатьох, багатьох літ життя!

Ваш приятель

М. Л-А, Торонто, Канада.

Шлов пане редакторе!

Шлю десять доларів на післяплату та передплату. Вибачайте, що затримав трохи.

Люблю "Нові Дні" за те, що вони невпинно спідкують за українським літературним життям по всьому сві-

ті і всім добрим діляться із своїми читачами, немилосердно поборюючи все, що нам шкідливе.

"Нові Дні" тримають безперервний зв'язок між всіма дітьми України, без уваги на їх політичні чи релігійні "покрої". "Нові Дні" вміло вибирають хрустальні матеріали з України, виймаючи їх із московського опакування. Наш народ там найгірше переслідуваний, але й найживучіший — він не перестає творити. Там є сила й мудрість, ну, а сміття ніде не бракує, то з часом і яничари дізнаються, "чия на них шкура". Щирі сини нашого народу в Україні потребують нашої критики, бо це їм улегшусь переконувати своїх собак, що світ розуміє відвічну російську брехню.

Здоровлю Вас широ і в Новому Році бажаю щастя та здоров'я.

Ваш вірний

А. ГУКАЛО, Монреаль, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплат на "Соняшника" та "Нові Дні" і 4.00 дол. за нового передплатника, адресу якого додаю.

З пошаною до Вас

Е. ІСКРИЖИЦЬКА, Маямі, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати і 2.00 на розбудову журналу.

Віра ШУМИЛО, Ванкувер, Канада.

Пане Волиняк,
шлю віднову передплати і 1.00 на розбудову журналу.

З пошаною

Михайло НАЙДА, Лейквуд, США.

Українці й Нова Партия

У січні минулого року Національний Комітет у справі створення Нової Партиї видав проект програми цієї партії для її обговорення. В передмові до цієї програми Комітет звертається до різних організацій і до окремих осіб із проханням надсилати побажання та критичні завважи щодо проекту програми.

У передмові сказано дослівно так:

"Студійні групи, конференції, семінари, інститути та окремі особи запрошуються посилати свої побажання і критику. Ми даємо їм нагоду висловити свій власний соціальний світогляд та устійнити свою власну політичну програму — практика в житті демократії, з якою не можуть зірвнятися партії правого крила ані в Канаді, ані дейнде."

Надсилайте свої листи до:

Carl Hamilton, Executive Secretary,
National Committee for the New Party
Room 200,
301 Metcalfe Street,
Ottawa 4, Ontario.

Усі побажання і домагання мають бути розглянуті і остаточна програма Нової Партиї має бути затверджена на організаційній конвенції, яка відбудеться в Оттаві вкінці липня і на початку серпня цього року.

Переглядаючи цю програму, я натрапив в розділі XVI на сторінці 19 на таке:

"A Bill of Rights, as part of Canada's fundamental constitution, to guarantee to every citizen or resident of Canada, without distinction of race, sex, religion, language or origin, the following, among other, rights."

Далі йде перечислення прав як свобода слова, віровизнань тощо.

Трохи нижче йде таке:

"Protection for all bi-cultural and bi-lingual rights within the Canadian nation and the official status of the English and French languages."

На мою скромну думку, ця точка є прямою образою людської гідності мільйонів канадців, які зараховують себе до етнічних груп, в тому числі і нас. Це засуджує нас на ролю громадян другої класи. Я особисто думаю, що ця точка в її теперішньому формулюванні попала до проекту програми випадково, через необдуманість, а не з якихось упереджень з боку творців Нової Партиї до етнічних груп. Але, не зважаючи на це, ця точка в програмі має такий самий ефект, як ложка дъогту в бочці меду.

Уже вищезгадана точка була скритикованана нашими співгромадянами французького походження в Монреалі. Крім того, одна з досить великих профспілок Торонто також скритикувала цю точку і зробила формальний внесок в резолюцію, яка буде направлена до Комітету у справі створення Нової Партиї, щоб цю точку зформулювали так:

"Protection for all multi-cultural and multi-lingual rights within the Canadian nation and the official status of the English and French languages."

Також ми маємо чимало приятелів серед ентузіастів Нової Партиї, які засуджують дискримінаційний зміст цієї точки.

Але, на превеликий жаль, українська спільнота в Канаді і наша преса ще й досі не забрала голосу у цій справі, хоч минув уже цілий рік.

Я вважаю, що наші громадські установи, молодічі організації, студентські клуби при університетах, канадсько-український легіон та окремі особи, не зважаючи на політичні переконання, мусять прийняти цей виклик і надсилати свої домагання на вищезгадану адресу. І я певний, що наше скромне домагання буде узгляднене. Бож чи не маємо ми на це права? Ми не є бідні родичі, які приїхали тимчасово в гості до Канади. Ми є канадські громадяни, які зробили значний вклад в розбудову Канади, в її економіку, її культуру.

Близько 50 тисяч канадців українського походження боролося в рядах канадської армії проти спільногорівного ворога людства під час Другої світової війни.

Мусимо переконати творців Нової Партиї, що заміна "bi-lingual" та "bi-cultural" на "multi-lingual" та "multi-cultural" не є роз'єднувачим, а, навпаки, об'єднувачим фактором і матиме позитивний вплив на розвиток канадської культури. Бо якщо будуть забезпечені multi-lingual та multi-

cultural права етнічним групам, то члени цих груп зможуть виявити себе найширше як на культурному, так і науковому полі і зможуть в майбутньому принести в дар загальноканадській скарбниці культури переклади Шевченка і Франка, Гете і Шілера, переклади лібрет опер Пуччині і Верді, і т. д. і т. д.

Ми любимо культуру англомовного світу, ми з насолодою читаем твори величнів англійської літератури, і вважаємо, що ми просимо небагато, якщо домагаємось принаймні поваги до нашої культури.

Я вважаю, що творці Нової Партиї мусять послухати поради Франкліна Д. Рузельта в справі проблеми етнічних культур, який казав:

“У зв'язуванні цих елементів у національну матерію краси й сили тримаймо первісні нитки незамінними так, щоб краса кожної з них виразно виднілась у загальній тканині.”

Сергій Дем'яненко

ВЖЕ ВІЙШЛА З ДРУКУ І ПРОДАЄТЬСЯ Ювілейна Книга УРСоюзу

Багата змістом і численними ілюстраціями.

Ювілейна книга повинна бути в кожній українській хаті.

Ціна \$ 4.00 за примірник

Замовлення слати:

Ukrainian Workingmen's Ass'n

440 Wyoming Ave., Scranton, Pa., U. S. A.

НОВА ПОЯВА
III-ий і IV-ий ТОМ

Творів Юрія Клена

Тепер можна придбати наступні томи:

a) ЛІТЕРАТУРНА СЕРІЯ:

II том — “ПОПІЛ ІМПЕРІЙ”, (\$ 3.65)

III том — НОВЕЛІ і СПОГАДИ, (\$ 3.50)

V том — В. Шекспір: “ГАМЛЕТ” і “БУРЯ”, (\$ 3.50)

Переклади, ілюстроване видання.

(I том — ПОЕЗІЯ вийде з друку 1961 року).

b) НАУКОВА СЕРІЯ:

в трьох томах, готується до друку.

Просимо слати замовлення на адресу:

Klen Foundation, 179 Bathurst St.,
Toronto 2B, Ontario.

При гуртовому закупі 30% знижки.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

ПОВІ ДЛІ. ЛЮТНІЙ. 1961

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оліви.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно
в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати
повне вдоволення та
ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

D N I P R O

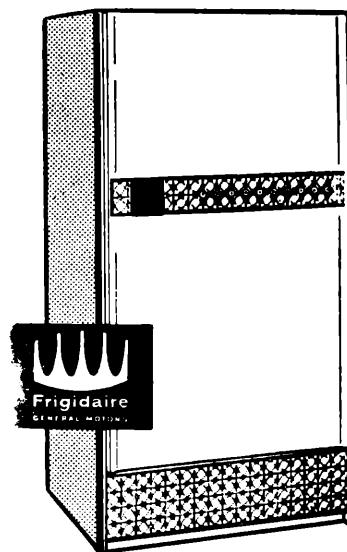
FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

Телефонуйте:

Удень: ЕМ 6-6539. Уночі: РО 6-8446 або ЕМ 6-6539

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

ХОЛОДІЛЬНИК МАРКИ FRIGIDAIRE

Великий вибір хатніх і канторських меблів.

Електричні прилади та інше.

Читачам “Нових Днів” — спеціальна увага і знижка.

BURLACOFF'S FURNITURE

619 Queen St. W.

Toronto, Canada.

Tel. EM 8-6812

НОВЕ ЧИСЛО "УКРАЇНСЬКОГО ЗБІРНИКА"

Інститут для вивчення ССР. УКРАЇНСЬКИЙ ЗБІРНИК. Книга 17. Мюнхен. 1960. Стор. 132. Ціни не визначені.

Зміст цього числа Збірника, далеко меншого, ніж попередні, такий: 1. П. К. Проф. д-р Н. Д. Полонська-Василенко — Видатний історик України (з нагоди ювілею); 2. П. Феденко — Гетьман Іван Mazепа в советській історіографії; 3. Е. Гловінський — Українські зовнішні економічні зв'язки; 4. Н. Полонська-Василенко — Нове фальшування історії; 5. Е. Деслав — Довженко й Сталін; 6. К. Архімович — Стан садівництва в Україні під час Другої світової війни; 7. Н. Теодорович — Ліквідація Греко-Католицької Церкви в ССР; 8. Д. Соловей — Голод в Україні в 1946-47 роках; 9. Вс. Голубничий — Статистична аналіза порівняльних цін на довготривали споживчі товари на Україні та в США; 10. П. Феденко, Юрій Борис — Російська комуністична партія і советизація України; 11. Десятиліття Інституту для вивчення ССР в Мюнхені.

З нагоди 75-ліття проф. д-ра Н. Д. Полонської-Василенко, відомого нашого науковця-історика, подано її біографію та короткий огляд наукових праць. До статті додано фото ювілянки.

Мазепинський, як його називають, 1959 рік П. Феденко відзначив дуже цікавою розвідкою. Автор пригадує, як "бучно" святкували більшовики 300-ліття договору українського ураду Богдана Хмельницького з московським царем Олексієм Михайловичем, зазначаючи, що "святаування" 250-ліття Полтавського бою, більшовики не накинули українській людності, хоч таке святкування дуже відповідало б теперішньому урядові: "безбатьченки" шукають собі батьків у минулому царської імперії.

Однак, повторюємо, святкування не було. На вірну думку автора статті тому, що "ювілеї" царських перемог і завоювань, улаштовані в СРСР, викликають між "націоналами" критичні міркування про скожість імперіалізму советського з царським.

Проте, залишили московську перемогу без відповідного відзначення, зрозуміло, більшовики не могли й, обмеживши своє свято мовчанкою в пресі, Москва видала багато пропагандивної літератури на тему цього бою.

Розгляд цієї "літератури" та оцініці більшовицьких істориків особи гетьмана Мазепи й присвятив автор свою всіма сторонами цікаву розвідку.

Прочитати її варто кожному, бо вона переконливо, на підставі фактичного матеріалу, доводить перекручування та її просто брехню більшовицьких авторів, брехню таку ж саму, що її поширюють за царату в Росії.

Не менш цікава її стаття Е. Гловінського. Ілюстрована численними таблицями, стаття показує, з ким Україна має економічні зв'язки та яким країнам що постачає. Навіть нефахізеві стаття ця дуже цікава й дає яскраву картину сучасних економічних зв'язків нашої батьківщини.

Проф. д-р Н. Д. Полонська-Василенко викриває одну з більшовицьких фальшивок, показує привласнювання чужої ініціативи, чужої праці. Більшовики намагаються переконати весь світ, що саме вони заснували Українську Академію Наук, у той час, коли її засновано за української влади р. 1918.

Авторка наводить багато цитат з різних більшовиць-

ких видань, у яких іноді непослідовно й розбіжно провадиться ця брехня.

Не тільки відповідні друковані матеріали свідчать про справжню історію заснування УАН р. 1918, але ще є й багато живих свідків цього.

Зрозуміло, що цю брехню "готують", насамперед, на експорт, щоб доводити закордонові, як окупанти дбають за українську культуру.

У короткій замітці "Довженко і Сталін" Е. Деслав розповідає про сумну долю нашого видатного кінережисера О. Довженка та його творів.

Написано замітку цікаво, наведено багато фактів, невідомих широкому загалові.

Докладна стаття К. Архімович знайомить із станом садівництва в Україні під час II світової війни. Наши городяни (та чи тільки вони?) дуже мало знають про українське садівництво, хоч значення його для нас велике.

Тому, хто прочитає цю цікаву й потрібну статтю й скоче поширити свої значення в цій галузі, дозволяємо собі рекомендувати також книжку проф. д-ра І. Розгона "Володимир Л. Симиренко" вид. ВУАН у Канаді. Ці дві праці — К. Архімович та І. Розгон — дадуть читачеві цінні відомості з історії та сучасного стану садівництва в Україні.

Ліквідації Греко-Католицької Церкви в СРСР присвячена велика стаття Н. Теодорович.

Навіть уже на початку статті деякі авторові твердження викликають певне здивування. Наприклад, пишучи про бл. пам. митрополита Шептицького, автор зазначає, що його "організаційний хист та особливо привабливість сприяли розвиткові як національного, так і релігійного руху не лише в Галичині, а й на Наддніпрянській Україні і навіть в Росії" (стор. 77-78).

Високо шануючи пам'ять митрополита, ми все ж не можемо припустити, щоб його "організаційний хист" сприяв розвиткові, "як національного, так і релігійного руху в... Росії."

Щож до України, то варто було б, не обмежитися самими словами, але й навести конкретні факти.

На цій же 78 стор.: "Узурпація влади большевиками в Росії при(з)вела до розгрому релігійних об'єднань в (у)сіх віровізнаннях. У відношенні до Католицької Церкви комуністична влада повела енергійний наступ уже (підкреслення наше) на початку 20-их років".

Підкреслене "уже" дас підставу думати, що ніби Православна Церква до того часу не відчувала більшовицького наступу. Факти яскраво свідчать, що більшовики почали нищити, насамперед, Православну Церкву та її служителів. Один з перших її мучеників Київський митрополит Володимир, забитий ще р. 1918.

Цілком незрозумілий переляк якогось комуніста, секретаря Петроградської ради, що "...у Федорівській (екзархії Леоніда Федорова — Н. Т.) Церкву підуть мільйони". Якось, повторюємо, дивно виглядає цей "переляк". А цікаво було б, коли автор докладніше б спинився на цьому, подавши більше фактів.

Дивне ставлення авторове й до священика д-ра Г. Костельника: спочатку ("після твердженій католицької преси" — Н. Т.) він рішуче відмовився брати участь в ліквідації Греко-Католицької Церкви, а далі священик д-р Костельник показаний, як найлютіший ворог цієї Церкви.

Ще до I-ої війни в Галичині серед греко-кат. дужків-

ництва було дві групи — "східники" й "західники" (з того часу її пішли ці "братні" назви). "Східники" дбали про непорушність візантійського обряду, були проти заведення целібату в греко-кат. Церкві тощо. "Західники", навпаки, були за наближення обрядів і порядків греко-католицької Церкви до римо-католицької.

Отець д-р Г. Костельник здавна належав до "східників".

Що примусило його так енергійно, за словами автора статті, іти з Московською церквою (крім долі сина, про що пише автор статті), мабуть, лишиться невідомим, а сама постать о. Костельника трагічно.

Із статті, на превеликий жаль, не видно, щоб автор відрізняв чисте, справжнє православ'я від совєтсько-московського, а це, безперечно, робить велику шкоду, бо кожен справжній християнин, чи то православний, чи то католик, прагне об'єднання Церков, що його можна досягти тільки любов'ю.

Хоч і існують "культурні" зв'язки вільного світу з країною рабства — СРСР та її ніби на партитних умовах, проте, виходить якось так, що більшовицькі "візитери" можуть бачити у вільному світі все, що забажають, чужинці ж в СРСР тільки то, що дозволять.

Тому та певні, обективно подані відомості про життя в СРСР, дуже цікаві.

Стаття Д. Солов'я саме подає такі відомості про голод в Україні 1946-47 року.

Автор використав багато об'єктивних матеріалів і довів, що цей голод був свідомо організований, що "мета його — голодним терором тримати людність України в покорі й перманентно фізично та духовно знесипловати її". Коротко — і за тих часів окупанти провадили відому вже політику ищення українців.

Цікава її стаття Вс. Голубничого "Статистична аналіза порівняльних цін на довготривалі споживчі товари на (в) Україні та США". Не спиняємося на ній за браком місця.

Анотація П. Феденка праці Ю. Бориса "Російська комуністична партія і советизація України" являє собою нову українську вкладку у вивчення СРСР. Шкода, що автор не подав, де можна придбати цю книжку та ціни.

Ось, здається, і все, що можна сказати, на жаль, коротко про цей цікавий Збірник.

Щоправда, треба було б спинитися на мові деяких статей, та тут просто опускаються руки: не хочуть і не звертають уваги.

Усе ж спробуємо. На стор. 78 "В цім відношенні дуже характерні слова..." Справжня біда з цим відношеннем — математичним терміном. Простіше сказати: "Щодо цього дуже характерні слова..." "Після твердженій преси" — "За твердженням преси", "Як твердить преса", "З твердженій преси" і т. д. І кожне мас свій відтінок, може вислів може якнайкраще передати на письмі думку авторову.

В. СТЕВЛЕЦЬ.

АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ ЖУРАВЛЬ

(Продовження із сторінки 12-ої.)

І друга вістка, уже тут у вільному світі, проф. Х. Рябокінь, у листі до автора цих рядків 23 листопада 1958 року повідомив таке:

"Я сидів з д-ром А. Журавлем в одній камері (ч. 12) на Тюремній вулиці, в Харкові, від 7 квітня 1938 року до 20 вересня 1938 року. Жили ми з ним

ПОВІДІЛНІ. ЛЮТНІ. 1961

настільки по-приятельському, що навіть укривалися одним моїм коцом. Його захопили так, що він не мав нічого з собою, теплої одяжі і зокрема постелі. Говорили ми з ним на різні теми, але звичайно все це уже забулося, і пригадати щось важливого з тих розмов надто трудно. Пригадую розмови про основне про його "злочин", перед владою. Він оновідав, як "призвався", що будучи членом Військово-Санітарної Місії в Німеччині у справах українських полонених, і будучи за кордоном зустрічався з українськими націоналістами, зокрема з проф. В. Сімовичем. Цей останній "завербував" його до "шпигунської організації". Тому А. Журавель увесь час мав зв'язки з проф. В. Сімовичем і аж до останнього часу "передавав" йому до Галичини різні шпигунські матеріали". "Звичайно, що все це, — пише далі проф. Х. Рябокінь, — трагічна казка, бо тоді всі "призвавалися" на вимогу слідчих НКВД, але дехто вибирал собі вину простішу, а дехто складнішу. І як мені здається, бідолашний д-р Журавель обрав собі дуже складну і дуже імовірну вину. До того "голова" шпигунської організації був за кордоном. Коли весною 1938 року почалася своєрідна "відліга", люди почали відмовлятися від своїх попередніх признань, то Андрію Андрійовичу трудно було відмовитися, довести неправдивість своїх свідчень, бо НКВД не могло допитати проф. Сімовича.

Тому, 22 вересня 1938 року, коли нас перевели на Холодну гору, в другу в'язницю, де ми в "брехалівці", чекаючи розподілу по камерах, зустрілися з Гнатом Хоткевичем, то Андрій Андрійович і йому те саме говорив про свої "признання" і про безнадійність справи реабілітації.

Ми пробули з ним на Холодній горі у загальній камері, де було 212 осіб, лише два дні. Десь числа 25 вересня він почав кликати мене до себе, в куток камери, але пройти до нього зовсім не можна було, бо була така тіснота, що сиділи майже один на одному. Тоді він каже, ну добре, я хоч з віддалі розповім вам мій сон. Ніби, каже, прийшов вартовий, викликав мене і подав мені китицю чудових квітів. Тільки це він сказав, як справді увійшов вартовий і крикнув: "Хто на літеру "Ж"?" "Андрій Андрійович Журавель". "Собірайся с вещамі", — відновів суворо вартовий. Ми тоді таки наблизилися, міцно обнялися і попрощалися. Більше Андрія Андрійовича я не бачив і ніколи про нього нічого не чув. Пізніше ми довідалися, що якраз в той самий час приїжджає з Москви Військова колегія і виносила сотням смертні вироки. Думаю, що серед них був вирок і для д-ра А. Журавля".

Так закінчив своє життя д-р А. Журавель.

Наукова діяльність д-ра А. Журавля.

А. Журавель, ще за студентських часів виявив свій нахил до вивчення не лише стисло медичних наук, а й до природознавства в ширшому розумінні. Він дуже цікавився проблемами біології, а спеціально зоологією та ботанікою. Про це він не раз сповідав авторові цих рядків в той період, коли йому приходилося під дисциплінами викладати в вищій початковій школі в селі Ружичній, в роках 1920 — 1922. Так само, і в середній школі у Владивостоці княявляв непересічні здібності до студій природо-

звінства. На превеликий жаль, цей період його життя найменше висвітлений, і крім його власних, і то випадкових спогадів у співрозмовах, інших відомостей у нас немає. Усі його персональні, в тому її біографічні матеріали загинули в НКВД. Відомо, напевне, що перебуваючи в Берліні, як член Української Військово-санітарної Місії д-р А. Журавель розпочав серйозні студії з проблем туберкульози, яких не припиняв на протязі всього свого життя, отже, на протязі майже 20-ти років він вивчав цю соціальну недугу. Нам відомо, що в Інституті Роберта Коха в Берліні д-р А. Журавель вивчав проблеми туберкульози в найширшому обсязі, від профілактичних вакцинацій до організації туберкульозної справи в Німеччині. Нам відомо, що з цього Інституту він вивіз усі потрібні матеріали, що були засадними в його дальшій праці в Україні.

У роках 1920 — 1925 А. Журавель не мав відповідних умов для науково-дослідної праці, в селі та ще й у напівлегальних умовах, але мав велики можливості спостерігати і клініку і епідеміологію туберкульози у часи так би мовити "становлення" окупаційного режиму.

(Закінчення у черговому числі.)

ПАТЕТИК СКРОМНОХВАЛ

ПОРТРЕТИ ПОЕТІВ З АВТОПОРТРЕТИВ

О. Лятуринська — "Мій післанець"

Зліну у безвість, глуху, невимовну, —
Є кінець для орлиць і орлів...
Ta про мене є порожняву повну
Пробиватимуть постріли слів.
Із билинки злітатиме бедрик,
Заклинатиме сонечка бліск,
Й гомонітимуть коляди й щедрік —
Про обіймів Ярилових стиск.
Хай же бликають княжі емалі,
Й хай їжається списи в степу!..
Годі кращих шукати "реалій" —
Час би звіра вхопить за храпу!..
Як слова мої тверді ю колючі —
Будуть гострі в нашадків мечі
І в руках їх дзвінкі та разючі...
Це ж єдині до щастя ключі!
Не зійду я безслідно, хоч згину,
Безгомінням не буде кінець...
Заблукає мій дух в Україну:
Кожний бедрик — це ж мій післанець!

З НОВИХ ВИДАНЬ

Василь Чапленко, "УКРАЇНЦІ", повість, стор. 177, число видання невідомо — мабуть авторове, Нью-Йорк, 1960.

Микола Понеділок, СОБОРНИЙ БОРЩ, збірка гумористичних нарисів, розповідей, лицедійств та рецензій з актуальних і недавно минулих подій, стор. 398, обкладинка (двохольєрова) та ілюстрації в тексті Бориса Крюкова, з портретом автора, тираж — 2.000 прим., видавництво Юліана Середака, Буенос-Айрес, Аргентина.

На жаль, ця добра книжка потребувала доброго літературного (і мовного також!) редактора та доброго друкаря, бо видрукована таки дуже "сіро".

ЮВІЛЕЙНА КНИГА Українського Робітничого Союзу, 1910 — 1960, стор. (разом з оголошеннями) 332, Скректон, США, 1960.

Ярослав Падох, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ у світлі чисел, стор. 64, видання УНСоюзу, Джерзі-Сіті, США, 1960.

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ на 1961 рік, стор. (разом з оголошеннями) 160, видання т-ва "Відродження", Буенос Айрес, Аргентина.

КАЛЕНДАР "ПРОВІДІННЯ" на рік Божий 1961, стор. 192 (разом з оголошеннями), видання Союзу українців католиків "Провидіння", Філадельфія, США, 1961.

ШЕВЧЕНКОВСЬКЕ СВЯТО (матеріали для вшанування пам'яті Тараса Шевченка), упорядкували Яр Славутич та Сергій Яременко, видання Союзу Українців Са-мостянників, Едмонтон, Канада, 1961.

Видання циклостилеве.

ШЕВЧЕНКОВСЬКИЙ КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ "Українського Голосу", 1961, стор. 176 (разом з оголошеннями), видавнича спілка "Тризуб", Вінніпег, Канада.

Войценко Ольга, ІНШИЙ СВІТ — ІНШІ ДНІ, з по дорожнього нотатника, стор. 212, видавнича спілка "Тризуб", Вінніпег, Канада, 1961.

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧASНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".

Про цю книгу див. у "Нових Днях" за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників "Нових Днів" — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. "НОВИЙ ОБРІЙ", ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 долара.

Обидві книжки замовляти в "Нових Днях".

МАЄМО ТАКІ ДІТЯЧІ ВІДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШI, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. Ціна — \$0.90.

РАЙДУГА — збірочка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. Ціна — \$0.35.

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ I СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-х кольорах. Ціна — \$0.40.

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. Ціна — \$0.35.

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. Ціна — \$0.40.

Замовляти в "Нових Днях".

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Якщо Ви прибули до Канади недавно, можливо Вам ще невідомі деякі канадські торговельні відносини. Раніш, ніж купите дорогі речі, або отримаєте професійні послуги, упевніться, чи розумієте умови цих покупок та послуг. Деякі новоприбулі до Канади платили надмірні оплати за послуги, які уряд та добровільні інституції дають безкоштовно.

Інші новоприбулі погодились платити завеликі відсотки або підписали контракти, які зобов'язують їх платити більше, ніж вони сподівались.

Ви мудро зробите, якщо докладно розвідаєте про всі умови перед підписанням кон-

тракту. Якщо маєте сумніви, порадьтеся із представниками поважного агентства, як наприклад, "Бюро Крашої Торгівлі" (Better Business Bureau). Це бюро має скарги, у своїх документах, проти тих торговельних фірм, яких підозрівають у нечесній, впроваджуючій у блуд, торгівлі. Порада адвоката також може бути корисна.

Якщо Вам здається, що з Вами нечесно поступили в якісь справі, зверніться до найближчого іміграційного урядовця або до представника Вашої етнічної групи. Вони Вам радо допоможуть.

ЕЛЛЕН Л. ФЕЙРКЛОУ
Міністер Громадянства та Іміграції.

16 Lentor v.
eveland 19, Ohio
A.

Pennants підшорочки

Pennants робочі шкарпетки

Pennants OTHER PRODUCTS

ІНШІ ВИРОБИ:

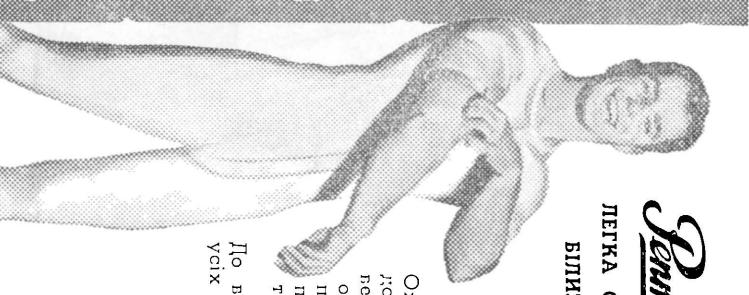
Спідня білизна Меріно
"95"; Спідня білизна
Меріно "71"; Барха-
нова спідня білизна
Пенненс, панчохи до
гольфа. Пенненс рука-
виці, Пенненс свитери.

Pennants

Підшорочки мають змінений нальоновий кокет. Прекрасна спідня білизна. Знаменіті кальсони з еластичним поясом.

Для панів сорочки та довгі штанця з білого бавовни, трикотажу усіх розмірів.

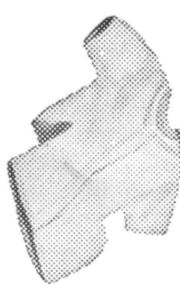

Охороняє
лорогий
перхній
одяг від
поту—дає
прохолоду
та вигоду.

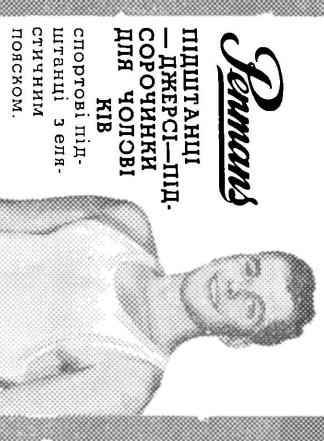
По вибору в
усіх стилях.

Pennants спідня білизна для немовлят

Сорочечки до зв'язування з боку, або запинаються на гудзинки. Розміри для 3-6-9 міс., 1-2 річн.

Генненови ви-
роби якісні і
витривалі. —
матері булиуть
гловолені.

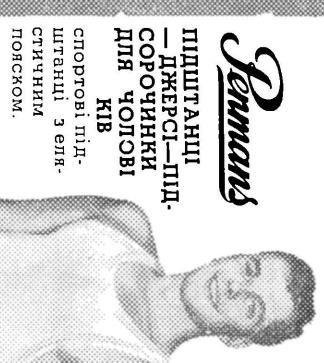
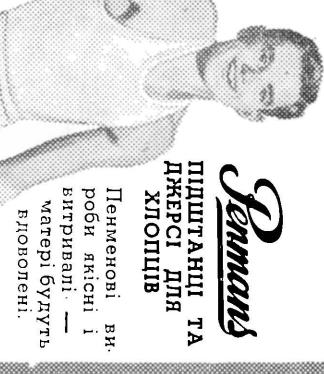

Сорочки, штан-
ціта для дівчат
2-4 річних та 6-
річних. Білі ба-
вовніні сорочки та
штанця для
8-16 р. дів-
чат.

Pennants легка спідня білизна

Pennants

Pennants

СПІДНА БІЛІЗНА ДЛЯ

ДІВЧАТ І ЖІНОК

